

ISSN 0130 1634

0850300 76056

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

დროშა

მარტი
№ 3 1981 წ.

საბჭოთა ახალგაზრდებისა და პიონერების წარმომადგენლები მიესალმებიან XXVI ყრილობის დელეგატებს.

3. ეგოროვისა და ვ. კოშევიის ფოტო (საქდესი).

კრემლის ყრილობათა სასახლის ფოიეში, სკკპ XXVI ყრილობის დელეგატთა ჭაფუფი საქართველოს სს რესპუბლიკიდან.

3. ბუღანის ფოტო (საქდესი).

დიდებულია ჩვენი ვიჯანი — კოშუნიჯი. დე შო-
ველი შრომითი წარმატება, საგირო საჭმეთა უოვე-
ლი წელი, უოველი ხუთწლილი გვაასლოვას ამ ვი-
ჯანთან. ამ თვალსაზრისით ავსახვას პარტია მოგა-
ვალ ხუთწლიულსაც. გეპირი საჭმე მოგველის. დიღია,
რთულია გადასაწუხები ამოცანები. გეგრაჩ ჩვენი გე-
დაწუხებით გით, დე გეგაწუხებით აუცილუბალა.
დიჯს, საგირთა აღმინანები რწენითი შეჯურებენ
ხვალინდელ დღეს. გეგრაჩ გითი თკბირიჯი გეღის
ნებირეთა თეგაჯეგირება როღია. ჩვენას ხალხსა იცის:
შველაჯეგირი, რან გეს ავსს, საკუთარი შრომითი შეჯენა,
საკუთარი სისწლითი დაცივა. დე ჩვენი თკბირისტეპი

ვართ იმითო, რომ გეწვას შრომის კალა. იმითო,
რომ გეწვას ჩვენი კვესანა, ჩვენი ხალხი. ჩვენ თკბი-
რისტეპი ვართ იმითო, რომ გეწვას ჩვენი პარტია, ვი-
ციით, რომ გეწა, რომელსაც იგი ვეირწვენებს, ერთად-
ერთი წწორი გეჯა!
სახელი დე დიღება საგირთა კავშირის კოშუნი-
ტურ პარტიას — კოშუნიჯის გეწენებულთა პარტიას!
დე კვლავაც მტკიცდებოღეს დე კვესოღეს ჩვენი
დიადი საგიროლო — საგირთა სოციალისტური რეს-
პუბლიკების კავშირი
გეგეგეგეგეგე გეგეგეგეგეგეგე
გეგეგეგეგეგე კოშუნიჯის

ლ. ი. ბრეჟნევი

მოსხენებოღეს სპპ X XVI კრილოგაჯე

საქართველოს
ეროვნული
ბიბლიოთეკა

გოსპობი სკკპ XXVI კონკრ
 ლობა 1981 წლის 21 თებერ
 ვალი სტკეულ გამოდს სკკპ
 ცკ-ის პოლიტბიუროს სეკრეო-
 ბის კანდუბატო, საქართველოს
 კომპარტიის ცკ-ის პირველი
 მდივანი ენუქიძე ვახტანგის ძე
 შევარდნაძე.

დალიანაძის ქ.
 0. ლაბინაშვილის ფოტო (საქმის).

სკკპ XXVI ყრილობა

ამხანაბ ე. ა. შევარდნაძის სიტყვა

(საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი)

ამხანაბაძე თვით ისტორიამ განსაზღვრა ყრილობების ადგილი და მნიშვნელობა პარტიისა და ხალხის ცხოვრებაში. მრავალფეროვანია ყრილობის პრობლემათა სპექტრი. და მაინც ყველზე მკაფიოდ ვლინდება ორი მომენტი: ანგარიში და პერსპექტივა.

თუ გავითვალისწინებთ საყრილობო კამპანიის ყოვლისმომცველ ხასიათს და საჯაროობას, მაშინ არსებითად, გაიმართა საერთო-პარტიული საყოველთაო-სახალხო რეფერენდუმი საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის საქმიანობის უმთავრეს მიმართულებათა შესახებ.

ანგარიშის თვალსაზრისით საქართველოს კომპარტია ყრილობაზე ურიგოდ შედეგებით როდესაც მოვიდა. მრეწველობის პროდუქციის მატების ტემპმა შეადგინა 41 პროცენტი, სოფლის მეურნეობისა — 34, სამშენებლო-სამშენებლო სამუშაოთა ხუთი წლის პროგრამა გასული წლის 7 ნოემბრისათვის შესრულდა. ხარისხის მიზნები პროდუქციის მოცულობაში 21 პროცენტს გადააჭარბა.

სიხარულითა და სიამაყით მოვახსენებთ: რესპუბლიკის არ გაუტეხავს XXV ყრილობისათვის მიეცემული სიტყვა. **(ხანგრძლივი ტაში).**

საანგარიშო მოხსენებაში ლეონიდ

ილიას ძე ბრეჯნევიმ დიდად შეაფასა საქართველოს კომპარტიის მუშაობა სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების დარგში. თქვენი შეფასება, — ძვირფასო ლეონიდ ილიას ძე, — უდიდესი სტიმულია კომუნისტებისათვის. მოგმართავთ რა მხურვალე მადლიერების სიტყვებით, გარწმუნებთ: მიღწეულს მივიჩნევთ საერთო-საკავშირო დივიდაში რესპუბლიკის წვილის გაღიძვლების გზაზე გადადგმულ პირველ ნაბიჯად. რესპუბლიკას ახლა აღმავლობის ხანა აქვს. ამის თავიდათავე მზრუნველობა და დამხარება, რომელსაც გვიწვევს ცენტრალური კომიტეტი, მთავარია, ლეონიდ ილიას ძე ბრეჯნევი. **(ტაში).**

70-იან წლებში სკკპ ცენტრალურმა კომიტეტმა მთელი რიგი ფუნდამენტური დადგენილებანი მიიღო რესპუბლიკის თაობაზე. საქართველოს კომპარტიის ისტორიას არ ახსოვს ესოდენ ინტენსიური რესურსისა და ყოველდღიური ყურადღების პერიოდი. გულისხმიერად განიხილავენ ჩვენი პრობლემები სახელმწიფო საცემო კომიტეტი, საკავშირო მინისტრები.

პერსპექტივის საფუძველია მიღწეული დაუქცავი ფუნდამენტობის გრძნობა. საქართველოს შესახებ პარტიის დადგენი-

ლებებში განსაზღვრულია სტრატეგიული ამოცანა — დაეძლიოთ გარკვეულ ჩამორჩენა საშუალო საკავშირო დონესთან შედარებით ერთ სულ მისასაღებ ერთობლივ საზოგადოებრივ პროდუქტსა და ერთეული შემოსავლის წარმოების სიჩრდი. ღიძმა ტემპმა მხოლოდ შეამცირა განსხვავება, ჩამორჩენა კი ჯერაც სერიოზულია. გულახდილად გეტყვით: რეკორდული ტემპითა და ნადავადვე დროშებზე გერ კიდევ არ ნიშნავს, თითქმის ჩვენში უფრო ეფექტიანად მუშაობენ, ვიდრე ქვეყნის წამყვან რეგიონებში.

მთავრად ხუთწლეულში საზოგადოებრივ წარმოებაში დამატებით ჩაება 200 ათასი კაცი. მაგრამ ამ დარგში რეზერვები კიდევ გაცივს. შრომითი რესურსების რაციონალური გამოყენების მიზნით იქნება ახალი სიძლიავერი.

მეთერთმეტე ხუთწლეულში კვლავ სწრაფი იქნება სახალხო მეურნეობის განვითარების ტემპი: მრეწველობაში — 30-33, სოფლის მეურნეობაში — 22-24 პროცენტზე. ასეთვე ტენდენციას გაგრძელებს მეთორმეტე ხუთწლეულიც.

მაგრამ ცხოვრება ახალ პრობლემებს აყენებს. ეს განზავთ ზოგიერთი დიპლომატიის დაძლევა ეკონომიკაში, რომელშიც, აქვე უნდა ითქვას, თავის დროზე

დაშვებული იყო უხეში შეცდომები. მათ გამოსწორებას წლები დასჭირდება. მაგრამ ევლარ დაიბრუნებენ მილიონობით მანეთის დაკარგულ პროდუქტს. შესის, რომ სკრინ სწავლა მიღწევად, ვიდრე შეცდომებზე. მაგრამ შეცდომებზე ხომ ვაკვირდები. ან ზოგჯერ არაბობა.

პირველი რესპუბლიკის სახალხო მეურნეობის ზრდის ტემპს მიიჩნე ჩამორჩება. ენერჯეტიკული კომპლექსის განვითარება. საბაზო კლდეტროსადგურის მშენებლობა. გარდაუვალია. ეს თქვა ან. ვ. ა. ლიუცკამ და ამ პრობლემის გადაწყვეტის დასახელებას არბი ანულებს ხის სიმწვანეს.

მეორე ტრანსპორტის შესახებ, რესპუბლიკის ტერიტორიაზე ვითარდება ტრანსპორტის როგორც ტრადიციული, ისე ახალი სახეობანიც. სამი კავშირის სახელმწიფო სადგომო კონტეინტის დახმარებით, პირველად მთლიანი პარტიკულარში, ავამუშავეთ დიდგაბარითანი მწვემოკონტეინერული ტრანსპორტი, ვაგვეყავს ბაგიონები, მინორტსები. მაგრამ მომავალში მკვების ცენტრებთან ჩვენი რკინიგზის დეპარტამენტული მაგისტრალეების განვითარებასთან შესაბამისად ეკონომიკის განვითარების შესაძლებლობას, გამოსავალი ვაკვირების ქედის გავლით რკინიგზის მშენებლობის საკითხის გადაწყვეტას, რაც 950 კილომეტრით შეამცირებს მანძილს მოსკოვსა და თბილისს შორის.

მესამე, აშკარაა სოფლის მეურნეობის პროდუქტების წარმოებასა და გადაამუშავებულ მასას შორის არსებული ვარჯვეული დისბალანსი. 1972 წლიდან ოსსაშუბლიკაში ჩაის, ყურძნის, ციტრუსული და ხილის წარმოება მთლიანად გაიზარდა თითქმის 150 პროცენტით, კვეხის მოწყველობის სიმძლავრეც იმ მხოლოდ სახასხვეოდ და აკაითხზე დადგენილება ბევრია, მათ ავტორიტეტს ყველა ამხანაგი როდი უფიქროვდება.

სასოფლო-სამეურნეო ხარისხის შესახებ, ჩვენივე ეს პრობლემა შეწყვეტდება. ასეთ ფონზე შესაბამისი საინჟინეროების გადაწყვეტილება ამ პრობლემებზე ხარისხის ნიშნის გაუმჯობესების შესახებ მთლიან მოთხოვრებული არ გვევლინა. ამას იმიტომ მოგახსენებთ, რომ რესპუბლიკა — ამ პრობლემის დიდი მიმწოდებელია — 3 მილიარდი მანეთისა ზოგიერთი მისამართის სადავოა. ამბობენ, ყველა სასოფლო-სამეურნეო მალაო ხარისხისა უნდა იყოს. ვითომ ჩარხები და ელვაბელები რატომღა უნდა იყოს უხარისხი? ვითომ ბარჯას სამსულებს ხარისხის ნიშანი რომ ჩამორჩება, ლოთია შეშკორდება? ესეც სადავოა. ჩვენი აზრით, ვისაც მათი დავაშინდება სურს, ბარჯ ხარისხის ნიშნის დავაშინებოს. (გამოცხლებლა და-რაინი, ტაშის). პრინციპულად ეს კარგი სიტყვა გვეკრძა, რა საჭირო იყო მისი შეცვლა?

მეოთხე, რაიონულ რგოლის შესახებ. აქ გარკვეული დისპროპორციის უკმარისებები წარმოიშვა სასაწარმოო ძალების განვითარებასა და რეგიონალური მასშტაბით მართებისა და დავაგების ზოგიერთ ფორმის შორის.

— დღევანდელი რაიონი, ამხანაგებო, ერთ-თულსი ორგანიზაცია. ბევრ სასოფლო რაიონში ჩვენივე გამოიღოს 200-250 მილიონი მანეთის მოწყველობის პროდუქტია, რგოლი რ იჯივია, რაც 25 წლის წინათ. რაიკომის მდივანს ზოგჯერ უჭირს.

პრობლემა ბევრია, მართვის საშუალებებიც შეზღუდული. ვაგისნობით, რა სიყვარულით უნდაიარაობის თავის წარმარობებში ლობინე ილიას ძე ბრეჟნევი რაიკომის მდივანს შესახებ. ეს მართლაც რომ ცენტრალური ფიგურაა. (ტაშის). ლობინე ილიას მის სიტყვებმა თანაგვიან ქართველ კონსტიტუციონისტებს თანამედროვე რაიონული ხელმძღვანელის ხასის შექმნა.

რამდენიმე რაიონში ჩვენივე კომპიუტერული საწყისელები შექმნილია ავტოსამრეწველი კომპლექსის მართვის მძლავრი რგოლი. შედგება ყოველგვარ მოსაბინძურებადავარება. ახლა ვაბრებთ ამ პრობლემის გადაიყვანებით თელი რესპუბლიკაში.

რაიონისა და რეგიონში, ჩაის, საჭიროა ვაგებულე ექსპრობინეტები სახალხო მეურნეობის განვითარების დავეგების, მართვისა და კორლენისაციის ბარჯში. იხვეწება პარტიკული აპარატი. უდავოა, ძალიან ბევრი რამ ვაგებულე უნდასახლეო წლების მანძილზე და თვალსაზრისით. და მიიჩნე რაიონი, ჩვენი აზრით, მომეტებულ ყურადღებას საჭიროებს. ალბათ, რაიკომებში უნდა შეიქმნას დარგობრივი განყოფილებები, უმისალო ვერას ვაგებლები (ტაშის).

რესპუბლიკის რაიონებში რგოლიში პირადი საკარიბინო და საზოგადოებრივი მეურნეობათა კომპიუტერება შესაძლებლობა მოგვცა ნუათე ხუფუნდის მანძილზე მისახალხოებისაგან შეეგვეყიდა თითქმის 3 მილიონი ტონა ყურბები და ციტრუსული, დაახლოებით 300 ათასი ტონა ხორცი, არადა, ეს რაიონულ რგოლებში არსებულ შესაძლებლობათა ერთობილ დასაქმება.

სამოცდაათიანმა წლებმა ჩვენი ბევრი რგოლი ვაგაქვალა. სრულიადე არ იყო სულ ერთი, ამხანაგებო, თუ რა გუხუბის და 150 თობებიანი ვილებები დიდ ეკონომიკური ევეგები. მთავარი ის იყო, რომ საჭიროებულს შესახებ სკა ცენტრალური კომიტეტის დადგენილებებში ჩამოყალიბებული დღეულებები გადავეყვინე დამანათა გონებაში, ვადავეყიდა ისინი კერატულ მატერიალებს და სულერი მალო. დამანიდა და მისი ყოველმხრივი განვითარება იყო და არის ერთადერთი თვითმზანი. ასეთ თვითმზანს ცნობად თავის დღორზე მაქვს.

ეს პრობლემა გრძელდება. განვითარებული სოციალიზმის კონსტრუქტია ყოველად ხალხს ახალ კონსტრუქციას. მისი სახელე უწინარეს ყოვლისა არის, რომ ვაგებინება და ვაგებინება ჩვენი საზოგადოების დემოკრატიული საფუძვლები.

სოციალისტური დემოკრატია, როგორც ჩვენი სტილი, ეს არის შემართება შემოქმედებითი ატმოსფერო. ეს არის პირველების განავითარებულეა ყოველგვად დანახიკისაგან, ეკონსტრუქციისაგან. მასში, სოციალისტურ დემოკრატიაში, საჭიროების უმუხლესი ორგანიზაცია და მისი თითოეული წევრის თვითინციკლიანა, ეს არის საზოგადოებრივი და პირადი ინტერესების ნაშდელი ჰარმონია, დამანიანის მაქსიმალური თვითგამოხატება. და იგივე რე შევეგება კონსერვატიულ სტილს, ზოგან შემობრჩინილ შემოხმის დრომომუხულ მეთოდებს, ხელმძღვანელობას და ხელმძღვანელის თვითობის ყავლავსკულ ფორმებს, ბუერკრატულ დამახინებებას და ფორმალზმის, რომლებიც ძირეული და უწინააღმდეგება ორბებულეებს, განვითარებული სოციალიზმი რომ ამკვირებს.

ჩვენი ზოგიერთი ხელმძღვანელი კომუნისტური მომხდებელი პარტიკული მართული, სოციალისტული პარტიკული ვაგებისა და მართვისათვის ამას წარმოიშვა გარკვეული სიმკვლეები. მაგალითად, ერთმა ასეთმა ხელმძღვანელმა თაის თავის უწინასწარმხედველად ბრეჟნევი ლობინე კარტაგაცია იმით დათავილება, რომ სამუშაოდ მისაბინძურებელი (ტაშის) ასეც მზობა. რამ იმისა ხელისაშეწყობა და მართვის — ხალხის ხელისუფლება, ხალხი ეს სამართლიანი და მკაცრია. (ტაშის). ჩვენი პარტიკული განვითარების შემოხმის გამოცხლებლა — პარტიკული და ნეკავალურიც — დასტურდება, რომ ყველა სტერილი დემოკრატიული პრინციპების შემდგომი განვითარება სტიქიური არაა, მართალია, პარტიკული შეგვალვისადმი დამოკიდებულებული პროცესია. საჭიროა რომ ადამიანები უწინარესად იყენებდნენ დემოკრატიულ ინსტრუმენტებს. სასრებო მნიშვნელობა აქვს მაღალი დამოკიდებულების უმალესი სოციალისტური ყოველმხრივი გამოიმუშავება.

ლობინე ილიას ძე ბრეჟნეს არაერთხელ ვაგებუბლიკებრივად: ჩვენი წინსვლის ეკვალბები საბჭოთა ადამიანი სულ უფრო მგრანობრივი ხდება კეთილისა და ბურჯის ოდნოდელ პრობლემისადმი, და მით უფრო მწვევა მისი პარტიკული სიტყვისა და საქმის შეუსაბამისი წინააღმდეგ. ჩვენი მაგალითიც ამას დასტურებს.

ბოლო წლებში სერიოზულად მოვიკიდეთ ხელი საზოგადოებრივი აზრის შესწავლას. ლობინე ილიას ძემ მოგვცა ასეთი მითითება პარტიის XXV ყრვილობაზე. ანალიზი ცხადყოფს, რომ შეცდომით გამოვეყმუშავებინა აბტორი ცხოვრებისეული პოზიცია ადამიანებისათვის, რომელთა მადარ პარტიკულს იწვევს სწორედ სოციალიზმისათვის ანტიბურჟოვი ვადონათები: უსამართლობის, არაობივეტურობის გამოცხება, რაოდენ უმნიშვნელო და ვარჯვეული უწინარესად უნდა იყოს იგი. და აქ უმნიშვნელოა არა აქვს იმის, ურუგებს ასეთ უსამართლობას, არაობივეტურობას, უსამართლობას ხელმძღვანელი თუ სხვა რამემოდე მოქალაქე, ხდება იგი წარბიების, კადრების განვითარების, დაწინაურების, მართლმსაჯულებისა თუ სოციალისტური შეგებობის, თუნდაც საპარტიკული ასაზოგადოების შედეგების შეგებობის სფეროში, გეხება იგი ანტიბურჟენტის ცოდნის შეფასება, სხვადასხვა სახეობის მომსახურებას თუ მუხილების ჩვეულებრივი ინსტრუმენტის ვარჯება.

საქართველოს კომპარტის თავის საბრძოლო ამოცანად მიანიჭა ცენტრალური კომიტეტის, ლობინე ილიას ძე ბრეჟნევის მითითებითა შესარბუნებულად ოღვაწის ისე, რომ ყველაგან და ყოველგვარ ამკვირდებულე სამართლიანობის, პარტიკუნების, ჰუმანიზმის, თავმჯობინების, ლინენური პარტიკუნების წინადათაგანდა პრინციპებს (ტაშის), რაის შრომის უზუნუნევი აბტორიტეტი, ორმა დემოკრატიაში და შეგებულად დისციპლინა, უდიდისი პასუხისმგებლობა ჩვენი მძლავრი კავშირის წინაშე ვახლეს ბრძოლულის კომპენეტ-თა სადაბარზო ბრძოლა.

ამხანაგებო! ლობინე ილიას ძე ბრეჟნევის მითითება თანამედროვეობის საეჭარო მოვლანა. იგი წარმოგვადგება არა მარტო კომპიუტერ დოქუმენტად, არამედ ცოცხალ ორგანიზმად, მთელი თავისი

პრობლემა დაპირები

ალექსანდრა კობაიძე,

საბავთველოს კა. თელავის რაიონის კომუნის მდიანი
 სააკა XXVI კრილოვის დღეობაზე

უკრებლები რომ დაეკვირვებია ჩვენი საზოგადოების თითოეულ წევრს, ამ ცოცხალმა ორგანიზმმა თბობდა შეისისხლოდა მისი ავტორის, მისი შემოქმედის, ჩვენი ბრძენი ხელმძღვანელის, დიდი რევოლუციონერ-ლენინელის ლეონიდ ილიას ძე ბრეჯენესი, ეველა ფისებმა მეტწილად სიღრმე, დღეობებში მოხანსწარავვა, უსაზღვრო ოპტიმიზმი დარეალისტრობა, მასშტაბობა და კლასობრივი პრინციპულობა, კეთილშეგობა, გამჭრიახობა და სიმართლის ძალა, დიდი ძალა სიმართლისა. ლეონიდ ილიას ძის მოხსენება მთელი ჩვენი საბჭოთა ხალხის გულს-თქმავა. (დაძმ.)

შრომის, ბრძოლის, პერსპექტივის ეს დიდი ჭრტია და ის, რასაც მერვე სამყაროს წიგნიერი ილიერი თავის საბრძოლო გამოსვლას უწოდებს, ისევე შობის დღას ერთმანეთისაგან, როგორც და დედამაყა, ამ შვილობა, თავისუფლება, დემოკრატია და მომავლის რწმენა. იქ — გამაღებელი შეიარაღება, რეაქცია და უსასობა.

ამხანაგებო! ჩვე 60 წელი სრულდება მის შემდეგ, რაც სერგო ორბენიძემ კრემლში გაგზავნა დეკრეტი: „თბილისის თავზე ფრიალმა წიელი დროშა... გაუმარჯოს სამჭოთა საქართველოს! (ხანგრძლივი ტანხა) ამ დეკრეტს რომ აწერდა ხელს, ლეგენდარული სერგო ჯეჯერაძე მომავალს, ნათლად წარმოედგინა დღევანდელი საქართველო. ამ ლენინური დროშის ერთგულებამ, პარტიის ერთგულმა პოლიტიკამ, ხალხთა მიზნებმა და მეგობრებმა აღადგინა ჩვენი მხარე, ომების მისწრაფი ვიხილეს. მისი ეს ჩვენი ვარდობის თვეა. ვეპატრებები ყველას, ძვირფასი ამხანაგებო, (დაძმ) და, რა თქმა უნდა, უწინარეს ყოვლისა ვეპატრებები ჩვენი ყოვლისა პირველ დღეებს, დიდად პატივცემულსა და უსაყვარლეს ლეონიდ ილიას ძე ბრეჯენესს. (ხანგრძლივი ტანხა).

ორი წლის შემდეგ სახიმიდ აღწინშანეთ რუსეთთან დამოუკიდებლობის ომის წლის თავს დიდმა აკაცმა, როცა თავისი ხალხის მუხრანზე ფიქრობდა, მომავალ თაობებს უარდებოდა: ნათელსაკენ მიმწარუთ ახლავარდა რუსეთის მიმკეთებელი, აუნდა ოცენა, რუსეთმა გარჯობა წყდილი და თვით იქცა უკრობ ხირადნადა. რუსეთთან ერთად, რუსეთისა და დიდი რუსი ხალხის ხელმძღვანელობით გაფანტეს უუფროსი სხვა მოძიე ხალხებმაც. და ახლა ჩვენ ყველანი ერთად, სოციალისტური თანამეგობრობასთან ერთად, აქტიური შემოქმედნი ვართ სოციალისტური ცივილიზაციისა.

ნათელი მომავლის სიმბოლოა. ამ ნათელი არის გაცნობიერებული ლენინი ილიას ძის მოხსენება. მომავლის სხეი, მომავლის რწმენა სუფევს ამ ისტორიულ დარბაზში.

ჩვენ, კომუნისტებმა, ლენინისაგან ვისწავლეთ მეოცნებობა, ოცნებას ეკ მომავალში მიეყვართ. მომავალია ჩვენი ყოვლისა მოვარი დღეობები, ქება და დიდება მას! (ხანგრძლივი ტანხა).

ქურნალ „დროშის“ მიუხედელებს მინდა გულსადაოდ მიეცასოდ და სკკე XXVI კრილობიდან მიღებულ მდიდარი, წარუშლელი შთაბეჭდილებები გაეკვირაო.

ყოველი პარტიული ყრილობა ახალი სიტუცია და საეპაო მოვლენა პარტიული ცხოვრებისა, მაგრამ XXVI ყრილობა მინც განსაკუთრებულ ადგილს დაიკავებს ლენინური კომუნისტური პარტიის ისტორიაში...

ყრილობის მონაწილეობა შობის შექმნა ჩანსაი ატმოსფერო, საყრილობო მოსყების მაღალი ინტერაგაციონალური სიბრძნე და გულთადადობა — ეს ყოველი ლენინური ერთგული პოლიტიკის, პარტიის სავარყოფის, მოვლოი კომუნისტური და მუშათა მოძრაობის შეეკვირბურობისთვის თანამედერული ბრძოლის დემონსტრაცია.

ამხანაგ ლენინი ილიას ძე ბრეჯენესის მოხსენების „სკკე ცენტრალური კომიტეტის ანგარიში სამჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის მორიგი ამოცანების შესახებ და სავარყო პოლიტიკის რაგბში“, აგრეთვე სხვა მოხსენებებსა და გამოსვლებს მოსმენამ ჩვენი უდიდესი ოფიცერთაგან გამოიქცა. დამა ოპტიმიზმი და სამჭოთა ექვენის მოქალაქეობრივი სიამყის გრძობა დაეველთა. ყრილობის გადამწყვეტილებების, ქვეყნის ეკონომიკური და სოციალური წინსვლის დასახელო ამოცანების განხორციელებისათვის ბრძოლა თითოეული სამჭოთა ადამიანის მოქმედების კანონად ჩამოყალიბდა. ყრილობაზე გამოსულთა შობის, ბუნებრივია, ჩვენთვის ყველაზე ახლობლარი იყო ამხანაგ ე. ა. შვეარდნაშის გამოსვლა, რომელმაც დაყენებული პრბოდელებით, პარტიული პოზიციებით, ორატორული ხელოვნებით ყრილობის მონაწილეთა სერთი უკრავდებო მიიყარო.

ჩვენთვის, საქართველოდან წარგზავნილი დელეგატებისთვის, ყრილობის დღე-

ების ამოთიხი იყო ცნობა რესპუბლიკის მორიგევი ადამიანებისათვის, მის შობის საქართველოს პარტიული ორგანიზაციის ხელმძღვანელების ამხანაგ ე. ა. შვეარდნაშისათვის სოციალისტური შობის გეგმის წოდების მინიჭების თაობაზე.

ეს იყო რვაჯის გარდამავალი წითელი დროშის მფლობელი სამჭოთა საქართველოს სახელისა და ორსების დიდი აღიარება, ეს იყო საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის მისი პირველი მოვინის დაუმრეტელი ენერგიის, უძილო ომების მაღალი შეფასება. ამხანაგ ე. ა. შვეარდნაშეს უკავრებოდა და პარტიისკმით მიველკეთე სამშობლის მაღალი ღილო, კანბრთელობა, წინსვლა და ახალ-ახალი გამარჯვებები ვუსუტრევი ამღმავლების გზით მიმავალ სამჭოთა საქართველოსთან ერთად.

დაებრუნებით მშობლიური რაიონებში და თან გამეგეცა ამხანაგ ე. ა. ბრეჯენესის შთამბეჭებელი სიტუციები, რომ დღეო ყოვნიბოვი ჩავიბთ უდიდეს მუშასობში, პარტიული საქმეებით, ნორცი შევასხათ ყრილობის გადამწყვეტილებებს, რომ უთუოდ შესრულდეს მეთერთმეტე ხუთწილადი, დაბრუნებით სამშოაო აღილოცე და თან ჩამოვტრევი კომუნისტობა ამ დიდი ფორუმის სურსათებზე, რამეგამაც ჩვენი ორგანიზაციებში დიასადგურა, ჩვენს შობაში დამეკიდებოდა და პოლიტიკური და ორგანიზატორულ საქმიანობად ჩამოყალიბდა.

დაებრუნით ყრილობიდან შამღლებული და დაფასებული, როგორც არასდროს.

ეს დღეები ჩემი ცხოვრებში უმეტიდესნი შენაძინა, ეს დღეები მშობლიური კომუნისტური პარტიის სამსოფრო სარეკრავია, ეს დღეები რაიონის ადამიანების შობისა და ვარჯის მაღალი, კომუნისტური მორალი ამ მაღლის დაფასებებს მაგავლებს და უთუოდ შევასურლებო.

დროშა

№3 (531). მარტი, 1981

ქურნალი გამობის 1923 წლიდან
 კომუნისტური საზოგადოებრივი
 კომუნისტური და სალიბერალური
 სახანგრამო ქურნალი

საბავთველოს კა. თელავის რაიონის კომუნის მდიანი

© „დროშა“, 1981 წ.

შთავარი რედაქტორი
 ხუბა ბერძულავა

სარედაქციო კოლეგია:

- ბულნაა ბახბაძე, იმანოვი ბოგოლუბი (მწე მდიანი), ნათელა ბიორკომიანი, ითარა ლემიგაშვილი, ზურაბ ლიანაშვილი, საპრო ღამიშიაძე,
- ბივაზ მარბანი, დინარა ნოშია, (ხანგრამ-რედაქტორი), დალო ნასაბანიძე, ილია ბახბაძე, უნა ჯაფარიძე.

საქართველოს კომპარტიის XXVI ყრილობისადმი ვაგზენილ წერილში, რომელიც უმცირეს შვილიშვილს უქარახა, თითოხვე დახატა თავისი პორტრეტი ზედადის რაიონის ახალსოფლის კოლმეურნეობის ბრიგადითმა, ორჯის სოციალისტური შრომის გმირმა, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს დეპუტატმა თამარ ყუფუხიამ და ეს საქ თბილის, მკავილი, ყველასათვის ვასაგებად აღნიშნა თავის საბოლოო სიტყვაში ახსნაგმა ელუარდ მეგრადნამემ:

„...ფიქრობ, თავისთავად, ჩვენი ყრილობის დელეგატის საუკეთესო პორტრეტი ეს წერილი, რომელშიც განზოგადებულია მისი ყველაზე დამახასიათებელი ნიშან-თვისებები, განსაზღვრებულია კომუნისტის ზნეობრივი სახე“.

დაკვირვებით, გულისყურით ვითხოვობ. თვალწინ მესახება შრომისა და ჯაფხი გათვრებული ქალის სახე, ხნოვანი, მაგრამ უბერებელი და ჯანიერი. დღის დღეზე, ხელის სატკივარსა და საზოგადოებრივ დამუშავებულმა, საიდა და შეუღამაზენულად, ყოველგვარი შეფერილი სიტყვების გარეშე, დავიანახა მის მიერ ჩაფითა და გარჯით განხეული თოხმოცქლიანი ცხოვრების გზა, აქედან ობობილდაათი წელი კოლმეურნეობაში შრომას რომ შეელოა.

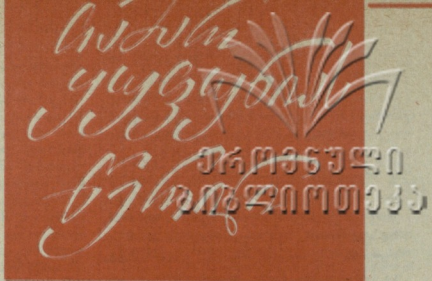
უხანავს, უთესია, უბარავს, ყანა უმარგლია, ჩი უჯრფეთია, ქმარ-შვილი მოუვლელი არ დარჩენილა, შვილიშვილები თავზე ახვევია. ფესვი აქვს და ძირი.

ცხოვრობს, შრომობს სახელოვანი ქალი სოფელში. სიამით შეფუთვებით კუთხე-გარემოს. კარზე მომდგარი ვახაზფულის სურნელი ტრალეებს ჰაერი. მიწა ილიტებს და ჩაის ბუჩქებში მზე იღვრება. საცაა „კაფე-თესეც“ ეზოებში შემობიძებს გუგულისა და ველ-მინდვრებში კრიამული ატყდება.

ნახატები მოჩანს მისი ეზოდან მთელი სოფელი.

ყველაფერს ხედავს თამარი: ალალი ოფლით აშენებულ ახალ ოლა-სახლსაც და ავა-იქ გაჩენილ ნამოსახლრებსაც, წელგაპართულად ცხოვრობს ახალსოფელს გლეხკაცე, ხორაჯე არ ავლია და პურ-ღვინო. სიმინდიც ბლომადა და ღომიც ზოგან კი ბოსტანიც არაა. არაა აშენებული ოჯახი (საქათმე) ქათმითა და ინდაურით, ხელა — ჩხვირით, სიმინდის მარკვლით. მანქანდამანქნე ვეჩინებს თავს სახაბორად ვადახასელი სხვა-დასხვა ხილით, ჭურჩხელეობა და ჩამბით, ვაგირთ, ხაჯირათით. მარაზღვარ კიციებს თხა.

ფიქრობს გმირი მჭიხე ქალი. როგორც თვითონ ამბობს — ამის ფიქრობა, რომ თავისებურად, გლეხი ქალის ვინებით გამოხატოს თავისი აზრი იმის გამო, რომ სოფელი გაკადნიერდა, ზოგაგმა კი სულაც დაკარგა სინდისი: ნაკლებსაფულები კულტურებით მოაშენა ეზოში. აწულით დაიწყო ვაჭრობა. ფული იშოვა ქათამ-ინდაურს არ იჩენს და კვერცხს ბაზარში ყიდულობს. ბოლოყისა და ოხრახუშის მისტანად ქალაქში მიდის.

ეზო-კარი აქვს და ვერ უვლის. უფრო სწორად, არ უვლის! იოლი სამოვრისკენ გაუბრძის თვალი. რა გამოუვა აქედან? ნომ იცის, არამდ ნამოვნი ლუკმა მძიმეც რომაა და მწარეც...

მართლაცა, რა ხდება ზოგიერთ სოფელში? რა ენართება ზოგიერთ გლეხს? ქვეყნის დამპყრებელი და მარჩინალი გლეხკაცი, დიხაპ; არ უხდა ვახდეს ქალაქის შემყურე.

აი, ისიც, თამარ ყუფუხიას კარმდამი: ორსაბოლოვანი სახელი, კოხტა აივით, დასუფთავებული ეზო, კვლავ დაყოფილი ბოსტანი, ხელა ღომისა და სიმინდის ტომრებით ვაგვილი. სხეწენე მამში იბოლებს, კუპატი შრება. შუაეცხლზე ჩამოკედლებული ჯაჭვი საღომე ქვებით, ჭოკოცო და სახელდახლო დაბალი მავიცი; ხელსაფანს ღომისხა და ფორთოხლის ხეები; ლურწებით დაზურული ტალავები, საქათმე, მოპირული თოხი და ბარი, ვადაჭირი ჭირე, დალოლი ადამიანი ერთ წამს რომ ჩამოვდეს და სული მოითქვას.

ეს ბოსტანი — შუა ხანთარშიც მწვანედა ახასასებული და ლორთოკი, ეს ვენახი და მანდარინი, ყველაფერი, რაც ამ ეზო-გარემოშია ვახარებელი და თვალს ესიაბებელია, თამარის ხელის წყალობა, მისი გულის სინათლითაა ვამბობარი.

პირველად რაღონ ვამოგვეგება გულვახსინოდა, თამარიც მალე ვამოჩნდა: სახდომიანი სახის მანდლითანი. ვაქმელ მას ფოტოსურათებით ვიცინობდი. ყურაღად ვამოცოვრება. ასეთ ადამიანს ვაჭირვება ვერ მოვლნავს აქვს ძარღვიანი ხელები, დაფიქრებული ვაღვლები, ვამოვლო შტრა...

სახეში შევდივარ. კეთილი ოჯახი: ფაქიზი, სათნო, სწორედ ისეთი, სიმწვანე რამ ვაჭირის ადამიანი. დღას ოთახში ინსტრუმენტი, მავარამ თვალის სასერილი კი არა... სამივე შვილიშვილი ჩინებულად უჯრავს. არაერთიანი უცხოური ზიხლ-პიპისა და ქალი და სუვენიერები! ყველა ნივთს თვისი ადგილი აქვს მიჩენილი.

ერთი სიტყვით, ოჯახი ჩვეულებრივი, მშვიდი, აზრიანი ცხოვრებით ცხოვრობს. საუბრობს მათი აება, ძალდაუტანებლად, თავისთავად. მარცხ...

უქსები

ნახი ქილსონი

ეს არის დიდი ხანძრების ბოლო, ლექსის აწარმოებით, რიომის განძებით. ჩემს გამოვრინოდ ქუჩაზე ცხოვრობ, გამოვრინოდ მუხა ბრძანდები. ჩემთან, ჩემს გვერდით, შემთხვევითი პქროდი, და რომ ცხოვრებას აღმა მიჰყავდ: მენ ერთადერთი მწვერვალ კვირდა. — იმ მწვერვალს ერქვა: „მე თქვენ მიყვარდი!“ მაგრამ მწვერვალეც ვმუხა ბოლოს, ჩვენი ვქვეითდებით, თუმცა დანაღვებით. ეს, არარსებულ ქუჩაზე ცხოვრობ, არარსებული ლექსი ბრძანდები!

ეს განა ერთხელ, განა მრავალჯერ; მარადიულად ვხედვით ერთმანეთს. როგორც განწმენდა, ან როგორც დასჯა — ჩვენი ხაზები ერთურთს მკვეთავენ.

და თუმცა, ბევრჯერ ვაგვიმეოვარ, მეც ბევრჯერ ვიცი: ცოტა მუტი ვარ!

ახი წლის შემდეგ, ანდა ორახსი, თუ გამომცვები ბედის ქროლავში, პირიბას გაძლევ: ციხეგრ სერგზე სწორედ ჩემს გამო ვაგისხნებენ...

მშვიდობით, გტოვებ სული კეთილი ცალი ფრთა ოდნავ ჩამოტეხილი, მშვიდობით, გტოვებ სული კეთილი.

რომ ქარიშხალი იფდა უხეში, ვენ ვახარად ჩემი კვირტები, მეც მისარია: მტოვებ ნუგებით, რომ მტრების რიგში არ ჩავიდევები.

მშვიდობით, ჩემი სწრაფი ეტლიდან, სად ვყავის მიფენს უცნობ-ნაწილი. მინიერნი ვარი, მიკვეთებვა მუტის ცოდნისგან ცოდავ არცოდნის!

ლიანი სიტყვა-პასუხითაც გამოირჩევა თამარი. ტბილი მობა-
სეა. გუმბათი მიხვდა, რისთვისაც ვიყავით მისლენ. მიხვდა და
თვითონვე დაიწყო:

— არ შეიძლება, შეილო, ისე ცხოვრება, ზოგიერთი რომ
ცხოვრობს სოფელში. ვუყურებთ ამას და ნინას არ ვიღებთ რა-
ტომ? ვინ გვიშლის? გულთან არ მიიტანს მთავრობა, თუ რაშია
საქმე? ჩემს წერილზე გინდით საუბრობ, ვატყობთ. მეც მაქვს
სათქმელი ამის გამო.

— ზუბია ჩემი სოფელი. — ნაღლიანი კილოთი თქვა თა-
მარმა. — ხობის რაიონშია. ჯალაში, სადაც საყანებში გვერინდა,
ხობისწყალი ჩამოდის. შემოდისდა იცის ხობისწყალმა ზახუნ-
ლობით. ყანას ვთიხნითი იქ. მამაჩემი, ახლარი ლომია, მუყაი-
თი კაცი იყო. კარგი მურხნის სახელი ჭინდა სამეგრელოში. ექვ-
სი ძროხა ჰყავდა. ორი ხელა ედგა ეზოში. ოკარგიდან ქათმის
კაკანი გემოდოდა. ოჯახსა და სახლ-კარს ხომ ასე უღვლიდა, ზეგ-
საც კითხულობდა ბევრს.

მე რომ ახალსოფელში მომიყვანეს, გასხებილივით იყო აქა-
ურობა. რისი სახლი და სასახლე ერთი ჩარგვილი დავინახე
ქოვის. საბჭოს შენობად იყენებდნენ. სხვათადაც წავიდა საქმე
მეურ და მეურ, მიწაც გამოიცვალა და კაციც. ორდენებთან ხალხს
რომ თავი დავანებოთ, კოლმურხნობაში ორმოციდათერთმეტი
გემირ გვეყავს. მიველოდრით, მოვლინივრდით.

მასობას, ქალაქიდან შეიღმევილი რომ გვესტუმრებოდა,
ანდა დისწულ-მისწული ამოგვკითხავდა სოფელში, უზნოზე
თბილ რძეს მიგართმევდით. ყველთი ჰეიშტარს ვუკეთებდით,
კამერის რძის მარონს ვაქმევდით. სიამოვნებდა იმასაც და ვასი-
მოვნებდა ჩვენც. ძროხა გვეყავდა და ქათამი. სად წავიდა ეს
ამოდენა პირუტყვი და ღვინველი? ბოსტანი რატომ ამოკირ-
კვით მაინც? გრომებმა შეგვიტყუილა და იმიტომ? აწულით და-
წყეო გულხაკებმა ვაჭრობა — კოლოვრამი ორმოცი კაცივილის
ტონობით მიკრთა აწული და კიდეგრას მხსალა. ნორი და პრა-
სი კი მაზარში იყიდა. თუ ყველახანიათ საკმამ-სანელზევით ასე
იოლი საშოვარია, ბოსტანი რადად მინდათ, იფიჭრი ამ უხვიორ
კაცმა და მიწურდებელი კი არა. მომხმარებელი გახსა.

არის კიდევ ერთი საკითხი, ჭიასავით რომ ჭამს სოფელს. მო-
უზომავი ქორწილ-დღეობებია, ბატონო, ეს. ვის გაუყვია, შეილო,
ხუთას-ქექსას კაციანი ჰქორწილო? რაც იქ ორორივე რჩება და
ფუჭდება, ნორმალურ ოჯახს წლიდან წლამდე გაიტანდა. უხვი-
ორი საქციელია ეს და მეტი არაფერი. სათვებლობის გულისთვიის
შლიან ზოაბრულ სუფერს.

ორიოდ სიტყვა ქელხუნებდაც მინდა მოვახსენოთ. ქელხეხი
საფრთხან საქმედ გადააქცია ზოგმა. წინასწარ ემზადება საქელ-
ხეხი მიგა, დადებდა და ქეფთობს. ვერ აყენებ მასიანდ ვერაფ-
რით. ზომა არ იცის და წინა. ჰირის სურფასთან ვაცს რომ ფეხი
აუბნასკალბდა, ის რა კაცია! გვეითებებით ახლა მე თქვენ: სიმ-
წრითა და თფლთ მოწყული ჭირნახული ტყვიულბრბოლო რა-
ტომ უნდა იარებოდეს წყალში?

გულითადად გილოვართ!

საპატიმროს სსრ უმაღლესი სახმოს პრეზიდიუმის გრანდმაგისტრით პართულა
საპართო ხალოვნების პანკინარმაში დამსახურებისათვის მიენიჭათ
საპართო ნობლანი.

„საქართველოს სსრ სახალხო
არტისტისა“

თბილისის ვანო სარაჯიშვილის სახე-
ლობის სახელმწიფო კონსერვატორიის
სოლო სიმღერის კათედრის პროფესორის
— ვერა დავიდიძის, კომპოზიტორის —
ლილი იაშვილის, საქართველოს სახელ-
მწიფო ფილარმონიის სოლისტს — ელმ-
ნე ნიკოლაძეს, კინომსახიობს — თამარ
ციციშვილს;

„საქართველოს სსრ ბელოვნების
დამსახურებელი მოღვაწისა“

საქართველოს შოთა რუსთაველის სა-
ხელობის სახელმწიფო თეატრალური ინ-
სტიტუტის სასცენო მეთყველების ენ-
თედრის გამგეს — ბარბაქაძე ნიკოლოზ-
შვილს, კომპოზიტორს — ნათელა სვანი-
ძეს;

„საქართველოს სსრ დამსახურებული
არტისტისა“

საქართველოს ხალხური ცეცხის სა-
ხელმწიფო დამსახურებელი აკადემიური
ანსამბლის სოლისტს — მანანა აბაშაძეს,
მესხეთის (ახალციხე) სახელმწიფო დრამა-
ტული თეატრის მსახიობს — ზინიდა
ბერძენიშვილს, საქართველოს შოთა რუს-
თაველის სახელობის სახელმწიფო თეატრ-
ალური ინსტიტუტის მუსიკალური დის-
ციპლინების კათედრის დოცენტის მოგა-
ლუბის შემსრულებელს — ემა ენალო-
ძე-ანდრონიკაშვილს, საქართველოს სა-
ხელმწიფო ფილარმონიის სოლისტს —
ლილი რიფა-წყელაურს, საქართველოს
სახელმწიფო კამერული ორკესტრის მსა-
ხიობს — ვიდა შილაშვილს, საქართვე-
ლოს სახელმწიფო კამერული ორკესტრის
სოლისტს — ნატალია ჩხუბინაშვილს,
თბილისის ზ. ფალიაშვილის სახელობის
ლენინის ორდენისანი ოპერისა და ბალე-

ტის სახელმწიფო აკადემიური თეატრის
ქუთაისის ფილიალის სოლისტს — ია
ჭავჭავიძეს;

„საქართველოს სსრ დამსახურებული
მხატვრისა“

მხატვარ-გრაფიკოსს — რიმა ბოკორი-
შვილს, მხატვარ-გრაფიკოსს — ლარისა
ჩამბახიძეს, მხატვარ-გრაფიკოსს — ლო-
რეტა შენგელია-აბაშიძეს.

„საქართველოს სსრ დამსახურებული
არტისტისა“

„საქსოფლმშენსახპროექტის“ ინსტიტუ-
ტის პროექტის მთავარ არქიტექტორს —
ელახიბედ სულხანიშვილს, თბილისის ზო-
ნალური დამპროექტების პროექტის მთა-
ვარ არქიტექტორს — თინა ყუბშიძეს
„საქქალკმშენსახპროექტის“ ინსტიტუ-
ტის პროექტის მთავარ არქიტექტორს —
ლელეილა ჭანბერიძეს.

შეშარტებულ სწორია! ვეთანხმებით ჩვენ, რაც მართალია, მაილია! ვუღსტურებთ ყველა ნამდივლად ბოძალა სკვირთ: თავისთვის, ჩუბად და ყურად, აწ! ალარაგინს დარჩება. მგერამ პარეკობა მინტ თანაზრ ყუფუნისა გუფუნის, იმას, ვინც გამოანინა და ხალხში გამბიტანა ის წერილი ბევრი ჭრისა და ლხინის მნახველმა, ოთხმოცი წლის მეჩაე ქალმა, არამბარტო შრომამში, ერთგულთა ტრადიციების დადასტურებას და პატივისცემისმცეს ისახელა თავი.

„ქალბატონმა თამარმა ეზოში რაღა-შვილიშვილებიანად ჩამოგვაცალა, წაგვიღწა წინ და ბოსტანში შეგვიყვინა.

— ხელაში, მუჯეცხლთანაც ჩაგვაფუხვლებიე ცოტა ხანს, თამარ, — შევხვინა კოლმეურნეობის თავმჯდომარე, წინა ხანებში რაიონის მთავარ აფრონიზმად ნამუშევარი კაცი კლიმენტი კიკელიძე.

მუჯეცხლი ვიჯივებდა, თბილი თამარ ყუფუნისა კერია, გინბარია, რომ ასე გულსაქედ ცხოვრობს მშრომელი ქალი, რომლის ბრივადში თექვსმეტმა სოციალისტური შრომის გმირმა ისახელა თავი, ოცდაშვიდმა მეჩაემ მკერდი ლენინის ანდა შრომის წითელი დროშის ორდენით დაიმშვენა. თვითონ ხომ ირვების გმირია, ლენინის სამი ორდენითაა დაჯილდოებული, შრომის წითელი დროშისა და ოქტომბრის რევოლუციის ორდენებით დაიმსახურა.

რალა უნდა თქვა ამის მერე, რა სიტყვით უნდა გამოხატო ის ღვაწლი და ამავ, რაც საკოლმეურნეო სოფლის მშენებლობაში მიუძღვის ამ მართლაც რომ ღვებუნდა ქცეულ ადამიანს.

მთელი გზა ვაეგე, პლანტაციებს შუა მიდის, სოფლის თავში, სკოლასთან, გვირაბი ადამართია. იქვეა სკვერი, რომელშიც მოუღუევილა სტუმარიცა და მასსინებელიც მზარუნელი ხელით ნაფერებ-ნალოლავეები წარგაობა აქ ზამთარ-ზაფხულ ჰყავის.

ახალსოფელში ამოსულ კაცს პირველად ამ სკვერში შემოიყვანენ ხოლმე. დაანახებენ მარბარილოში ამოკვეთილ სახეებს და სიამაყით ეტყვიან: ეს ბიუსტები ჩვენი სოფლის ყველაზე სახელთან ადამიანებს დაფუხვით. ერთია ანთიმოზ როგავა და მეორე — თამარ ყუფუნია.

თამარ ყუფუნია! ჩვენი თამარი!

სად შემიძლია ორიოდ საათით მის ოჯახში მისულმა კაცმა გადმოგვცეთ ამ დიდებული ადამიანის ნახვით მიღებული მთაბეჭდილებები, ამას დრო და სხვანაირი კალამი უნდა. და, აღბათ, ის სხვანაირაკომიანი კაცი, ერთი დღე იქნება, ამოვა აქ, ჩაჯდება ამ სოფელში და თავის სიტყვას იტყვის ღირსეულ ქალზე, რომელსაც ხალხმა, უნახვარო შრომის პატივსაცემად, სიცოცხლეშივე დაუფდა სიყვარულის ძეგლი.

ეროვნული
ბიზლიროთიკა

საპარტოვლოს სსრ სახალხო არტისტი თამარ კიუჩუკიძე.

დ ი ნ ა რ ა ნ ო დ ი ა —

საქართველოს სსრ სახალხო მხატვარი

საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის ბრანებულებით თბილისის სახელმწიფო სამხატვრო აკადემიის გრაფიკის კათედრის დოცენტს, მხატვარ-გრაფიკოსს, **დინარა მინგილოს ახულ ნოდიას** მიენიჭა საქართველოს სსრ სახალხო მხატვრის საპატიო წოდება.

ეურნალ „დროშის“ კოლექტივი სულთა და გულთ ულოცავს ჩვენი ეურნალის სარედაქციო კოლეგიის წევრსა და მხატვარ-რედაქტორს დინარა ნოდიას მისი დიდი მოქმედებითი შრომის ასეთ მაღალ შეფასებას და უსურვებს მას ახალ შემოქმედებით გამარჯვებებს.

ქართული ენის სწავლა

25 თებერვალს საქართველოს ფედაკაქს ეწვივნენ ძვირფასი სტუმრები — საბჭოთა კავშირის ლიტერატურის განიხილვის მდივანნი, რომლებმაც ქართველ მწერლებთან, პედაგოგებთან, მშობლებთან ერთად განიხილეს ქართული საბავშვო ლიტერატურის დღევანდელი მდგომარეობა და მომავალი ამოცანები.

26 თებერვალს შედგა საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობისა და სსრ კავშირის საბავშვო და ახალგაზრდული ლიტერატურის სამსახურის ერთობლივი სხდომა.

სხდომა გახსნა საქართველოს მწერალთა კავშირის საბავშვო და ახალგაზრდული ლიტერატურის სექციის თავმჯდომარემ, ეურიან „ტომის“ მთავარმა რედაქტორმა ზუბა ბერულავამ, მანვე გააკეთა მოხსენება „ქართული საბავშვო ლიტერატურის გუნილული და დღევანდელი დღე“.

ერეკლი სიტყვა წარმოთქვა რუსეთის ფედერაციის მწერალთა კავშირის მდივანმა, საბჭოთა კავშირის, რუსეთის ფედერაციის სახელმწიფო და ლინნური კომპიუტერის პრეზიუმის ლაიტერატრა ანატოლ ალექსანდრე, რომელმაც მთლიან შეფასება მისცა ქართული მწერლების საბავშვო ნაწარმებს.

სიტყვებით გამოვიდნენ: სსრ კავშირის მწერალთა კავშირის საბავშვო და ახალგაზრდული ლიტერატურის სამსახურის მდივანი, სსრ კავშირის მწერალთა კავშირის საბავშვო და ახალგაზრდული ლიტერატურის სამსახურის თავმჯდომარე პოეტი ბოგდან ჩალი, პოეტი იაკობ აკიმი, პოეტი და მთარგმნელი ეუენე ნიკოლაევსკიაი, კრიტიკოსი ვლადიმერ ალექსანდროვი, პროზაიკოსი ლევ რაზვინი, ხელოვნებაშიც მდივანადრა პისტუფოვი, კრიტიკოსი, ჟურნალ „ნოვი მირის“ წარმომადგენელი გალინა ნუიკინა, გამომცემლობა „მოლოდაია გვარდიას“ რედაქციის გამგე ადელ ალექსიევა, გამომცემლობა „მაილის“ მთავარი რედაქტორი ანა მოსიევა, ცნობილი აზერბაიჯანელი პოეტი ტრფეი მამუდი, გამომცემლობა „ედესკიაი ლიტერატურას“ ნაციონალურ ლიტერატურალთა რედაქციის გამგე გალინა მოსკოვსკიაი, საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობის მდივანი, ლინნური, რუსთაველის და ლენინის კომპიუტერის პრეზიუმის ლაიტერატრი ნოალი დუმბაე, რუსთაველის პრეზიუმის ლაიტერატრი რევაზ იანიშვილი, პოეტი მიხეილ ქელიძე, მთარგმნელი ვალენტინა მიხეილური, კრიტიკოსი ანრილი ჩაიბაია, ვასილ ბაიაე, მწერალი დილო ვადაცკორია.

საბავშვო ლიტერატურის მოღვაწეებს გულთბილად მიესალმნენ საქართველოს სსრ განათლების მინისტრის მოადგილე მანანა კობახიძე, მასწავლებელი ევეგენია კირიუხინა, მოსწავლე ლ. ქათამაძე.

საქართველოს მწერალთა კავშირის გამგეობისა და სსრ კავშირის მწერალთა კავშირის საბავშვო და ახალგაზრდული ლიტერატურის სამსახურის ერთობლივი სხდომის დასრულების შემდეგ.

ტერატურის სამსახურის ერთობლივი სხდომის დასრულების შემდეგ. მწერალთა კავშირის ლიტერატურის სამსახურის გამგეობის წევრები და სსრ კავშირის ლიტერატურის სამსახურის მდივანნი რომან მიხინოვილი.

27 თებერვალს ძვირფასი სტუმრები შეხვდნენ თავიანთი მკითხველებს. მწერალ ანატოლ ალექსანდრე გულთბილად უმასპინძლა თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტმა, მწერალ იური იაკოვლევს — ა. ს. პუშკინის სახელობის პედაგოგიურმა ინსტიტუტმა, მწერალ ბოგდან ჩალის — ი. ჭავჭავაძის სახელობის უცხო ენათა ინსტიტუტმა, მწერალ იაკობ აკიმს — თბილისის უნივერსიტეტმა საბავშვო ბიბლიოთეკამ, მწერალ ტრეფეი მამუდს — თბილისის 73-ე აზერბაიჯანულმა სკოლამ, პოეტი ელენე ნიკოლაევსკიაი — ქ. თბილისის პირველმა საშუალო სკოლამ.

თბილისის სხვადასხვა სკოლებში მოსწავლეებს შეხვდნენ მწერლები ლევ რაზვინი, ვიკინა აურილი, ალექსანდრა პისტუფოვი, გალინა ნუიკინა, ადელ ალექსიევა, ანა მოსიევა, ალექსანდრე ნევეროვი.

იმავე საღამოს საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის სახლთა მეგობრობის მუზეუმში გაიმართა ინტერნაციონალური საღამო, რომელშიც მონაწილეობა მიიღეს რატოვი ჩამოსულმა სტუმრებმა ისე ქართველმა მწერლებმა. საღამოზე მონაწილეებს მიესალმნენ მუზეუმის დირექტორი, დილო-სოფიერ მეცნიერებათა აკადემიის თბიშურას ბადურაშვილი, პროფესორი იგორ ბოგომოლოვი, მუზეუმის ახალგაზრდა მეცნიერი მუშაევანა წაიკოხეს საბჭოთა პოეტების ლექსები ქართულ, რუსულ, ფილოზოფიულ, ლიტერატურულ, პოლიტიკურ, პოლიტიკურ ენებზე.

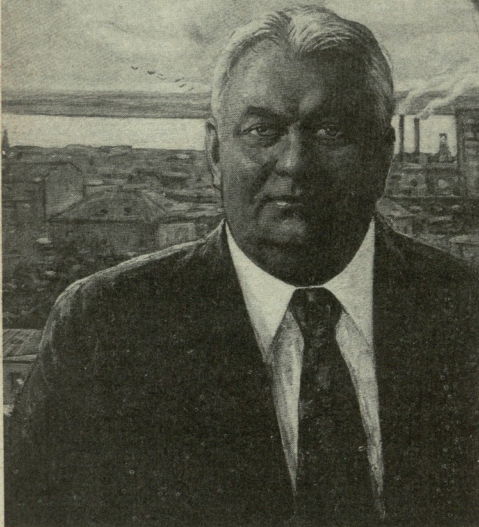
საღამოზე დიდი წარმატებით გამოვიდა ანსამბლი „ფაზისი“.

28 თებერვალს სხდომის მონაწილენი ეწვივნენ საგარეოს რაიონის სოფელ პატარძელს, იქ საქართველოს სახალხო პოეტი გიორგი ლონინის სახლ-მუზეუმში გაიჩინათა სახელდახელო მიტინგი, რომელსაც ესწრებოდნენ მოსწავლეები და რაიონის მშრომლები, საქართველოს კომპარტიის საგარეოს რაიონის პირველი მდივანი შედგა მეზერეშვილის მეთაურობით.

ამილგეგმული შეხვედრა შედგა გურჯაანში, რომელიც გახსნა საქართველოს კომპარტიის გურჯაანის რაიონის პირველმა მდივანმა ბიჭეიკო შინჯიაშვილმა. მან სტუმრებს უმადო რაიონის მშრომელთა წარმატებების შესახებ მთავი ხუთწუთული. მწერლებმა ღრმა ინტერესით დაათვალიერეს სამამულო ომში დაღუპული გმირებისადმი მიძღვნილი მემორიალი.

1 მარტს სტუმრები ეწვივნენ თელავის რაიონს, დაათვალიერეს, ქალაქის ღირსშესანიშნოაზი, წინანდლის ალექსანდრე ჭავჭავაძის სახლ-მუზეუმში, ალავერდის ტაძარი და სოფელი იყალთო. სადაც სტუმრებს მიესალმა იყალთოს სახალხო უნივერსიტეტის რექტორი, საქართველოს სსრ კულტურის დამსახურებული მუშაკი გიორგი მაიბირგილი.

დაბადების 70 წელი შეუსრულდა ანატოლ სოფრონოვისთვის. მისი მშობლიური სოფელია შარანოვო, რომელიც მდებარეობს მდ. ვოლგის სანაპიროზე. ანატოლ სოფრონოვი დაიბადა 1910 წლის 12 თებერვლს, უბოლქო და სუსტად განვითარებული ბავშვით.

ანატოლ სოფრონოვის ლექსები, პიესები, პიესები, პუბლიცისტური წერილები კემპარტი სიმღერა საბჭოთა მწერლობისა. მის ნაწარმოებთაგან ბევრი თარგმნილია მომე ხალხთა ენებზე, მათ შორის ქართულადაც. ა. სოფრონოვის სხელი და შემოქმედება ფართოდ არის ცნობილი სასოფრონოვის მრავალ ქვეყანაში.

ორ ათეულ წელზე მეტია, რაც პოეტი ანატოლ სოფრონოვი რედაქტორის საბჭოეთის ერთ-ერთ ყველაზე პაპულარულ ჟურნალს „ოგონიოსკა“, რომლის უმცროს მმაცვეს გვესახება ამავე პრიტივის ტურნალი „დროშა“.

ანატოლ სოფრონოვმა თავისი არაერთი ნაწარმოები მიუძღვნა საქართველოს, ქართველი ხალხის სახელოვან შეილებს. პოეტს ურიცხვი პატივისცემული და მეგობარი ჰყავს ჩვენს რესპუბლიკაში, რომლის ყოველ წარმატებასაც იგი მუდამ გულთბილად ეძმაუბრება.

საიუბილეო დღეებში ჟურნალ „ოგონიოსკა“ მთავარ რედაქტორს, შერალ ანატოლ სოფრონოვს სოციალისტური შრომის გმირის საპატიო წოდება მიენიჭა.

სულითა და გულით ვულოცავთ ანატოლ ვლადიმერის ძე სოფრონოვს სამშობლოს უმადლეს ჯილდოს და ვუსურვებთ მას ღლინის განმრთელ სიცოცხლეს!

ანატოლ სოფრონოვი

თეთრყვავილა

მუხის ფეხთა ზემოთ თოვლი
შუამწველად მუქდება,
ნისლია თუ თეთრი ბოლი, —
ბურქებს თავშლად უხდება.

ნაძეს სამხრეთის მხრიდან ქერტი
შუთბა და შტოკოდა,
თუმც ოცნებები ხედავს ჯერ კი
ყვავილთ ნიხებს ბეჭობთან.

ნაკადულის ქიანჭველა
თავქვე ჩარბის ცისფერად
და სუსტ ყუნწზე საქანელად
თეთრყვავილა ირწყვავა.

რა წმინდაა, რა ნათელი! —
იმზირება მზე აქეთ.
სამხრეთიდან მონაბერი
ქარი ბაგებს შეახებს.

იმის ახლოს, ძელმინურთან
პარტიზანი ქალი ზის,
ჩვილს იხატებს... ნეტავ თუნდაც
დგავს ქოხი ალიზის.

ქალს მიპყრია შვილი მეგრულზე
და ჯერ ქამას ურვევი
მუქვარადისფერ ტუპუს ეტებს
პანანინა ტურნებით.

დედამ მეგრდი თვითვე მისცა
თავის პირველ ვაჟიშვილს,
შეიმშუშნა შუბით მინა,
ჩაგდა ხმები ქარიშხლის.

იქვე, თითქმის გაზაფხული
მთელი უმზით მღეროდეს,
თეთრყვავილა გაბადრულა
სუსტ და ფერმკრთალ ღეროზე.

ნაკადული გარბის, მალე
ყინულს აქცევს ზეირთებად
და მზის სხივზე მოღაღანე
ხავსი მწვანით ირთება.

1942.

თარგმანი თ. ჯანგულაშვილისა.

მიყა შენი

მწუხრში დარჩენილს, ეხედავ,
მინა გაბოდვს, გიცავს,
მინყვი მინა გვაგს დედად,
მინა, მარტოღენ მინა!

მინა თავებუად გიდგას,
გათობს, პურს გაქმევს, გვუვლის,
ქვეუნად ერთია, ვითარც
დედა მშობელი, შენი!

დღადაბუდღიდან გრწყავს
შუქს ვით ნაპერკაღს მცხთა,
დონხე, თუ გახსოვს, მინა
ვაიცნეურებით შეგებდა.

თითოდა ტრამალი ქარში
და შენ იგრძენი მაშინ,
ომის ქარცხცხლი ბავშვი
ველადაც რომ ბავშვად დარჩი.

სიხსლად დედაღვარეს როცა,
იგრძენ ქველუმა დიცად,
რომ შენს სიხსლად და ხორცად
სწორად ეს მინა იქცა.

სხვა რამ წუხილი ალბათ,
შენ არ გქონია იმ წამს,
შენს ცხელ ქროლოებს რადგან
მაღამოდ ვცხო მინა.

გალმა ნაპირი გაქპრა,
ახლა გამოღმა წნდები,
ფეხს შენს მინაზე ადგამ
და მზეს შეხარი შეგობთ.

რახან შეილი ხარ მისი,
ღვიძლი, შვილი ხარ რახან,
ძალითის დღავრო სიხსლი
ამ მინისათვის ახლაც.

წყნარ დონს წყნარი მზე მიავსეს,
მზეს ვინ ახსენებს ბილნად, —
მინას სამშობლო უქვია
და შენ ამ მინას იცავ!

1943.

თარგმანი მ. ფოცხინიძისა.

ანუ შალალო ჩახბაურის ახსნა-განმარბამითი ბარათი

აქოთნაროჯა

იარალო კობარიძე

„დროის“ ქონაქონსუი ბაეანაქვეზული

რაი ეგეთი წესი ყოფილა, სხვა რალა გზაა, მეც ავღებნი და დაიწერეთ ამ უბატრონი ახსნა-განმარტებას. მაგამ შენც კი უჯანჯლოდ დამეძოწებდი, ამხანაგო ვიგი ბუამეც, რა სათქმელი აღარაფერი დადრინებია. (მე გახსენებან, უფროსო, გოლოცავ კაბიტონბას. ისე, ჩემნი რო დარჩეს, დიხანს კი დალიტერენტობდი, ხომ იცე. მე მოვიკვდი, არ გემღერი: რას იხამ, შენი მოვალეობა კიდევ დაქერა — არც უამისოდ ვარგებულა ეს გემრეილი სიცოცხლე და ოკობონიო კვეჯანა).

ჰი, რაცა მითხე, ყველაფერი ზუსტად ისე გახსენებ, როგორც იყო: შენ კიდევ იწერი და იწერი — არც ქალაღი შეიცოდ, არც კალაღი, ჩემი თავი ჯანდაბას და, არც საკუთარი თავი.

თუ ახსნა-განმარტება უნდა დამეწერა, ამდენ ხანს როას მალაპარაკებდი! შე კი კაცო, გამეცხვი ვარ თუ საქმე გრჩებოდა გაუხსენსელი?

ერთი მიბრძანებთ, რა მიჭირს სავაგლახო, შინ წაიღეთ თუ ფულზე გადავახერხებო? კანონი დაარღვიო? კი არ დაიწერილე, დაიცივიო არა, ბიჭო, მარტო შენი დასაცავია კანონი? ყველანი ვადრინდეთ, შენ კიდევ იხარითა და სისხლის სამართლის კოდექსით დადგედ, იმასაც ვენახავდი, როგორ მიერეილი ამოდენ სოფელს.

კანონი, გენაკოვლე, დამიანის დასაცავი გმონია, შენ კიდევ — მიწასაც იცავსო. მეც მანდა ვარ! მიწა ავი ისევ ხალხისთვის ვკვირებო? არა იყოს და ხალხი არა, რა გამოიღოს? მიწა იმერტი რაო, რაო, ყველასია მიწა და დაცევი იმერტი უნდაო? გაგიმარჯოს! — ყველასია, მამა! და რაი ყველასია, მაშინ ან იმ ბერეკაცებმა რა დაშავეს ან მე რაღას მემართლებოთ ისე ფედღომელა ზოგის თუ დაუკვირებდი, ამით ის გამბოდს, რომ ხმის ამოდება გერიდება და თვალს მიტრავ, არად მაკლულ ტრეკობრასავით კი მაქანაყარებ ისევ.

კაცმა რომ თქვას, შენ რა შუაში ხარ — ვიცი და კარვადც ვიცი, ქარს საიდანაც მოაქვს ბაყაყებს, ყოყინი და შშორის სუნი. აუხეზებია, უხანონოდ ერთ გოჯ მიწასაც არავის დაჯანებებო. ამის უფროსების მოსაჩვენებლად გაკვივის, უფროსო, თორემ სოფელი ისე აშკარად ხედავს, თითქოს მოწმენილი ცახე შუე ჩადიოდეს — თავის ნათესავეებსა და ყურში მაჩურჩულემდეს კინაღამ ორ-ორა ნორმა უქირავთ. არც მე ვეგვინო ვინმეს თხუნელა.

წესი წესიაო? კეთილი და პატიოსანია! რაი წესი წესია, მეც ავღებნი და ისევ დწკარვლებით მოვიყვები ყველაფერს. შენი ვენახი თუ ეკიდება გეგო, უსაქმურობით, ჩემსას რალა ჯანდაბა და ზოხანა გაავფუქვებს!

მამ, დაიწყოთ: იგრე ჩამოვავლახა და მთელი ნახევარი მთიანი, ამ ჩამოსაქცევაზეც პირი არ მიყვარა — მთელი ორი კვირა მოუტუენუნდა წვიმა: ერთხელ რა ირის და ერთხელაც არ დაგვენახა მზე: ცისარტყელა მომანახტა დალიტერებამ. მახაუნა წვიმის რა უჭირს, მოსკვდება, აჯგორებს ნილაჯას, მიშლა-მოშლაძავს ჯაბილოკებს, ბალ-ვენახებს, ქვა-ბიჭებს მიაფენს ველ-მინდრებს...

უცემ მთვარდლი ვი-ვიშო ბეგრითა ჯობს იმას, გახევებული რო დგანას და უეურებ შენს დალუგავ-გაჩანაგებას. თანაც ხელავ, გამეტიბითაც რო მიაწყეტოლბე-კურის, გამოსავალი მიიწე არ ჩანს და, ცხონებული ბებიჩემის თქმისა არ იყოს, ისღა დაგვიჩენია, განავებნი იმედოდა ოქონიო ნახვების იმედო კიდევ ჩემს დამაწყვევარას ჰქონდეს და, თუ არ გვეყინება — შენს დამაწყვევარასაც.

ჰოდა, ეს გამძელი, ქუფუნა წვიმებია დაწვეული. შიშის ან ცოდვის ქრუანტელი რო ჩაგაქრდეს ჯანში, იგრე გაუღვოს ხილბე მიწას.

წელან ცისარტყელა რომ ვახსენე, ვიცი, წითლი ხაზებში მოაქცევი, ამ უბედურსა რომ ემწვევიებო.

აი, მზე რო პირს იბანს, მაშინ თუ გილახავს ცისარტყელა? ვადაიხედე მალედან: დაბლა დაცემული მიხდობია, გარშემო — გორები, გორებიდან გორე კი ცისარტყელა ვადარეკალბო. ირავე ყველაფერი მწკნანელ მიბინებს. ირ-ხევა, ხასხასები, აჯავ-აჯავ, ფენა-ფენა მზის ჩრდილები ლავია: ჩიტებიც ყავიყი-ვეებენ, ბაგეშობის მოკონებებიც; ეფიცი-ციცი, ბალახის, ჯანსალი მიწის სურნელი

გაუღწილია მიდამო. ეს მარტო სილამაზე არ გეგონოს, — სიცოცხლეა სილამაზის ფსიო. თუ არ იცი, ერთი ესეც მიბრძანე, სიცოცხლის ფსიო საიდანაა გეცოდნება!

დავიკრებდი და ხედავ — ბალახებში კამქამა წყალი მიიპარება. გაზაფხულზე ამობიბინებული ბალახისა არ იყოს, შეგეცოდება ფეხის დაღმა. კაცო წყაროში ან ბალახზე გაკლავნილ წვიმის წყალში ფეხს რომ ჩაღამს, კანონი მენდობოდეს და მეკითხებოდეს, ერთი წლით მიიწე ვაზიარებდი.

მოკლედ, წელიწადის დროებიდან ყველაზე უფრო წაზაფხული მდებრილია გულზე, მაგამ ამ გაზაფხულმა ისე შემაძულა თავი, დტმრება დამიფაროს, ლამის თოვლუქყაიან შემოდგომაში გავცავალი.

ორი კვირა მოველოდი: გამოდარებას (მესხებობს ბერეკონიდან არ დასქირბობს ან ამოქვეყნა, უფროსო, ვერ ხს ლუთი დლევა, რაც გამოიდარა, მაგამ, მეუბნები, ყველაფერი დაწერილობით ჩამოყარეო და, მეც იმიტომ ვაგუტეო...

წვიმის, წვიმის და თანდათან ოხრდება ვენახები, ყანა, ფესიმოსავალი, ხეხილიც წყალში იხრებო.

ხეხილი იძვინე არაფერი, არც ყანები და სხვა ნათესობა ჩვენში ზღად ქვეული — ვენახს უჭირს. ცოტაც და, მეუწამლობით ისე გამოსიკვლება მტეევიბი, ქვეყრების აესება ვინ ჩივის, ჩურჩხელა დაგვარება გასაკლბო.

გვაკლავ იყოს, რალასია ილონებდი, წვიმას რას უნამ, ქოლგას ააფარებო?

ისღა დაგვიჩენია, თომხეს ვეცეო და ზტებზე დარეგული წყალი არ შეუშუათ ზურები, ისედაც დადებოროლი მამულები უარესად არ დაეატობრიობთ.

როდის-როდის გამოიდარა — შულა-მისას მეწყა წვიმის წყაპაწყუბი და შრიალი.

რალა დამაძინებდი! სიხარულმა კი არა, შიშმა წამართვა ძილი, ისეც არ დაუშავს მეთიკი.

უთენია ავდეკი, ჩვენებს რომ არ გალიტებობდეთ, ქურდულად გამოვლდე გართე მეთონა, მარტო მე ავასწარი ქათამიბის გამოლიტებება, თურმე სადა ხაი! მთელი სოფელი ფეხზე იდგავ: ვინ ქვეითი მიდის, ვინ ზეითი — ესაც საითა აქვს ვენახი.

მეც წაველ ვენახში, წაველ! სდ წა-

ხვალ, გზები ისე დახრამული, დღის სუ-
ლი თუ არ დატრიალდა, კისერი თუ არ
მოგვეგრიხა, ფეხს მაინც მოიტეხს.

გამობრუნები უკან, მივიღიარ და მიგ-
ბურტუხუნებ ჩემთვის, ვენახია, ფეხს ზომ
არ აიდგამს, გათეხდება და მაშინ დაეხე-
დავ-მეთქი.

სასურსათო მიღობისთან სანდრო სა-
ბაშვილი შემეხდა, დარაჯი: ბაილი აუშ-
და და შინ წაყვანას უბრძობდა. დამინახა
და ისევ დაბა ბაილი.

საღამ-ქალამი გავცვალეთ.
ვეკითხები, როგორა ხარ-მეთქი.
ახა, როგორ ვიქნები, სამი წელია ხის
მასალა ვერ მიშვებია და სახლი ვერ და-
მიმთავრებიაო.

ვისაც ვერ საძირკველი არ ჩაუგდია,
ინან რალა ქნას-მეთქი, მივუფე.
თავში ქვა უხვლიაო.

ამაზე შევეყვი, შევლაპარაკიდი და
კინალამ დავეხივეთ ერთმანეთს: მაგრამ
უფროსია და ისევ მე დავიხიე უკან, სიტ-
ყავაც ჩაველაზე, ნერწყვიც.
რათა, ძმარ, რა დაგიშავა სხვამ, შენზე
გამიკრებულმა და უბედურმა! ვერგ რო-
გორ იქნება!

ვანა რამდენი წლის სიცოცხლე გვიწე-
რია, რა მივუქვს იმ გრძელ ქვეყანაზე,
ვეგრე რო გაუაპაჯარდით და ჩვენი თავის
მოსაკრულ აძლენ უკეთურ სიტყვასა თუ
საქმეს რომ გტოვებთ ხალხში?!

ჰო, ისევ რო დავეტებით ერთმანეთს,
სანდრო საბაშვილმა მითხრა, ვიდრე სი-
ნათლე ამოიწვეს, წავიდეთ, პირი გავი-
წარით, წვიმის ჩავლისა დაგლითო.
ვენახისკენ მიხანდნი გზა მაინც იქით მე-
და და, შინ დაბრუნებამ, ისევ წაყვალა
ვაძვინებ. აუშვა ბაილი, აიყვია ჭაჭვი,
წაყვია და წავეყვია.

შემიძალა მარაწმი, მიხედვ-მოსხდევაც
ძლივს მოუასწარი — მაგადლე გინდა
აუცილო, ქინ-ძმარში ჩაღავებული ახალი
თუხვი, გრძელ, წვეტიანი შოთები და
თუთის კასრში დავეღებულე არაყი.

თუთის კასრში დავეღებულე არაყი,
ღმერთმანი, ცხონება. გვიო აქვს ისეთი,
ისეთი... ახლა სურნელს არ იციოხვ? იფ-
იქებე, გაზაფხულის სურნელი ჩაყვი-
ლიათ — ასკოლის, ისისა და შემეჭნარი
ბაღაბის სურნელი.

ღილის ბაილი შეგვეწვიოს.
იმ ერთს შერიგ მოუყვა, მეორეს —
მესამე, თან ენას არ აფასვენებთ: აქეთ
ჩვენი გაუბეჭადე კოლთაურს გადავქე-
ვით, იქით — წიხინა ეკლას. ამასობაში
გონებაც გამინთდა და მიღამოც განათე-
ბულიყი.

დავემშვიდობე მადლობით და გავუ-
ტეი ჩემი მამულისკენ. ჩემი მამული კი-
დედ სოფლის თათშია. დიდი ვერაფერი
სავენახე მიწაა, მაგრამ რას ვიზამ, ვერ-
ცხრებოდით უკეთესი არაყი მამულეს და
რო მომეცა, არც მინდა, ჩემი ბაილისა
ამ გზაზე გამოვიკეთო, ამ დაბერებულ-
დაყოლილი ვაჭარს, ხეხილის გარშემო
ტრიალო და მაინცდამინც არც თუღლი
გამიბრის სხვა შპარეს.

რა უკეთით, თუ არც ვაზი და არც ხე-
ხილი, სხვათა ვაზისა და ხეხილის კვალი-
ბაზე მაზაქას აიარ იმეტებს, სამაგიერ-
ოდ, გული მქვს საკულეში, სიმშვიდე
არ მძლევა — ეს უფრო მეტი მგინია, გა-
ცილებით მეტი, ვიდრე ქონებით აყვირ-
ებელი სახლ-კაიო.

გზაზე ისევ მიღის წვიმის წყალი, კამ-
კამაა, კამააა, ხე და ბარბილე ჩანს შიგ.

ლაღის მუხლებზე დავიცი და დავიწაფო-
მე შენ ვეტყვი, ჭეჭვი კეზება რაზე — იმი-
ედრო რა ხაჯავი დახვდებოდა გზაზე, თუ
კეთი აწეულა, ეწეულა და ვერ წავლ.

გზის მოაგული ჩაბრამული, დაქანება
და ქვა-ღარაკი იმიტომ წაბოლულია.
ცხენის მზისდა გაუქირდება ავლა-ჩამოვ-
ლა, თორემ მანქანა თუღებს გადაბო-
რებს და თავისუფლადაც გამოაბოტება.

ვიტაკას სახედარი აუტარებია. ვათავ-
ლიებრე, მაგრამ კაცის ნაკველეს ვერა
ცხედავ, ალბათ, სახედარზე იქნა.
ან თუღო ქერაშვილი იჭებოდა ან
გიო ნებეირტი — აქეთ მარტო ამათი
ვენახებია. ახლა საამისო დრო სად არის,
ენიმე შემად-ფიჩხზე წაყიდეს — ევენახს,
ხეხილს, მიწას, კაცის ხელი დაუფენდა,
მოსწრებაზე შემოდგომის ბარაქა.

ვიდრე ჩემს ევენახთან მივალ, მანამდე
გიო ნებეირტისა და თუღო ქერაშვილის
ვენახებია. დაბლა, გაჯავებზე გიო ნე-
ბეირტისაა, ფერდობიც იმას ეკუთვნის და
ფერდობზე აფენილი ზღმარტოც,
კეხურაც, თხილოც, შინდოც, ჭექექუ-
ქვაც, ერთ ევენახს ბარემ ესა ღრის. ამ
ფერიდობის თათშიც გაჯავებდა — ეს ე-
ვენახა და ხეხილი თუღო ქერაშვილისაა.
ხედ მიქნასთან კაკალი უღვას თუღოს,
თუღაც არც ისეთი დილია, კაკალი დარა-
ქვა, არც ისეთი პატარა — ბაილი. იმ
ალბომბლო მარტო ეს კაკალი ღვას ასე
უღამახა და ჭანინახდა. ახლა ნაკოფს
აღარ იციოხვ — ქვა არ უნდა და ჩაქვი?
— თითებს მოუქერ და თავისუფლად
იმტყუევა.

მივდივარ ევენახისკენ. ფიქრში მივბე-
დაარაბ.

ცახე კორომ-კორომ გამლილან ღრუბ-
ლებში, საშვიო კი მოწმენილია, სულ
ცოტაც და კიდევ დავეგნახება, კიდევ

გვიკარდებს ჩვენი ლამაზი, კეთილი ამა-
განი მზე. მზე დედა ჩემიო — ხალხი,
მე გაიკრებდი თქმის და სხვამ დამასწო-
რე, გაიჭხრადა ოროლები, გაიხივდე, ბი-
ჭის, საღალა კაკალი?!. ვიო, თუ მოჭრა
ვიხიემ, ვერ რა მამოხია, ისიც ზედ გადა-
ყავილო, სად მამაჩემ რაედენსთან წავა,
მივხედავ და...

ხაჯავი აქაჩარე და ამ დროს ყვირილიც
მიმესმა:

— მიმეღეთ, ხალხო!
— ვიხივდი, ჩვენი იყო —
ქვაზე გადამბრუნდა ფეხი და პირდაპირ
გუბში გავიშრე, მერე — შეფერდვა-
ზე გავხედე, ველარ გავწინასწარი და
ახლა მამაში ჩაყვირე თავ-პირი.

თანდათან მიახლოვდება ყვირილი:
— დავესე და დავეღუბე, ხალხო!...
მიკულომინდი და... მაგრამ საღალა ე-
ვენახი?

წამოსულა მეწყვირი და ერთმანეთში
აუტრია გიო ნებეირტისა და თუღო
ქერაშვილის ევენახები.

ამისთან ცოცხის განკითხვა ჩემი თე-
ლის არასოდეს მინახავს. თუღო ქერაშ-
ვილის ევენახიდან გრთო მწკრივდა გადარ-
ჩენილიყო, ერთი მწკრივი და ამ მწკრი-
ვის თვასა და ბოლოში დარგული ორი
ბუქსლიანი ატამი. გადარჩენილი მწკრი-
ვის თავში ხუთად ხუთი ვაზი ახლახან
განხილდა გარშემო-მთავიო კლდის ჩამო-
ხრით დაბრუნებული ფესვებით, და
როს ვიჯავახითილა ენაუტეპობდა მიწას.
დაბლა კი, დაბლა, კაბდოსკით გადაე-
ვიწყვირე და ქვეშ მოეყოლებინა
გიო ნებეირტის მამული.

საღალა იყო ბერკაცის სიბეჭითით მო-
კლილი ვახუტი, ფერდობის პირში, გულ-
დასუსტ ქვეშ ჩადგმული ქობი, კრამი-
ტებზე შეღავებული თოხისა თუ ბარის

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

კიდეაც დაიწრდებიან...

მალბაზ დათიკაშვილის ფოტო.

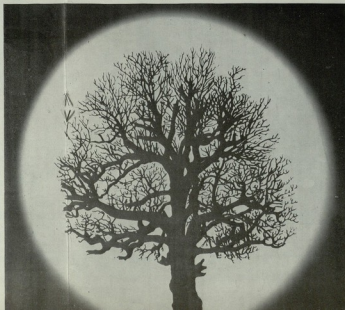
ზურაბ დათუნაშვილი

ფილა

„დროშის“ ფოტოკორეაჟა

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

მატიაშვილი

ქობულაძე

მარიაშვილი

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

ძველი და ახალი თბილისის სეიზაგები.

გივი კიკვაძის ფოტო

ტარები, ქლიავზე აუღლებული წვერწაქე-
ცილი სარები, ღობეების ძირში ამოწო-
კებულნი წივანა ბალახი; საღლი ათი აუ-
ვაგებელი ღობიანი და კარტოფილი, ასა-
ყავებულად გაზაღდებული კიტრი და პა-
ნილორი!

მარტო, აი, ვისიყენ რო ღობეა, იქა
ჩანდა გიოს ვაზისა და ნამყენი ატმის
წარმოები.

ვეება ბელტებად ეყარა, ვინ იცის,
როდინდა ნილოცხობი მიწა, ვინ იცის,
აბო როდის აქო ვენახად, ვენახი — იმე-
დად, ყოველგვარი ჰერისა და ლხინის
გამტურებულად. ვინ იცის, რადენი გან-
ი და სიცოცხლე შეურიან ამ მიწამ, რო-
მელიც ვერცერთი თარჯ სავანხად
ივარებდა და აღარც საბაზხად.

ის მშვენიერი კაკალი გიოს ღობესთან
მომდგარიყო, წაქცევა მიოვლენდებინა,
მაგრამ ღობეში ამოხრულდი თვისსი ორ-
კანში ჩაქედილიყო და ის არ ანებებდა
დაცემას. კაკოს დედა ფესვი ახსულიდა
და ფოთლოვც დაღონებდა უყვე.

ზოგად გვიანათული იღვა ისევე, ზო-
გი მუნს დამობრდა, ზოგას ფესვი მო-
ხანდა მარტო, მუცენები კი, შემქნარი
ფოთლებში შეუფუთო, აყავებულ-გა-
მობროლოლი მტევნებში, ნივის წაო-
ქროლებზე საცილავად ნახაობდნენ.

კლდეზე ისევე მოღვენივდა წაშისა ნა-
ფური, ალავ-ალავ შეიჩინე და წაყვებულ-
დავლეული ფესვების მოპყვებიდა და ისე
ჩანდა წვიმის ნაფური, თითქმის ფესვები
ტრიაიან.

ვიოცაქმ მხარზე ხელე შემახი, რალა
ვიოცაქმ, ვიო ძია ხეო.

— შალაო არა ხარ, ბიჭო?!
თავი დაუქეჩი.

— ამოღუნასა ვეცირი და, რატო არ
გეყურება?!

— რა ვიცი, რო არ გამოვიდა?

— სინამბიზი ხო არა ვარ, შვილიო?!

— რას ამბობ, ვიო ძიო, რა სინამბი,
რომელი სინამბი, გე, მზეც ამოიდა!

— ამოდის კი არა, ჩანის! — აფხარა
ვიოს გადავლელი ზურგზე და მუხლებზე
დაირტყა ხელო, — ვიძიე, ვიძიე, სულ
დავიღებ და დავიქეს! შევიღო მე აღარ
მანადა და ძირი, ესა მეგულბოდა სა-
ლოლიაო და მოსაფერებლად! რა დავი-
შევი, ღმერთო, ესეც რო მოგონებაში ჩა-
მიქციე, ესეც რო წამართვი რა დავიშე-
ვი, სულის ანამბარა რათ დამტოვე, ღმერ-
თო, შე ჩამოსაქცევო! — ერთიანად ცახ-
ცახებდა.

თვალი ავირდი, მაგრამ უარესად გა-
ვშიო — თვლი ქრამვილი ვადაჭარბაყო
თავის სახედარზე და ტყაბატყუპით მოუ-
ყვებოდა რუს.

— აქც, შპა-ამბაზო!

თავი ასწია და ხელებიც ჩამოუქცეო-

და: — მეჩვენება თუ რა ამბავია ჩემს
თავს!?

— დავიღებო! — ხელები აღაპყრო
გიომ, — ეს უხედურება ვეცალა და
არც ეს დავეჯლო ღმერთმა!

ძლივს ჩამოიდა თვლი სახედრიდან,
ძლივს მოსალსდა ჩვენამდე და გემ-
ნიმებულად მიახვირა კლდეს:

— ჰიო, — ძლივს ამოიღულდულა, —
აქმდე რაც იყო, იმდენი არაფერი, ესა
კი ნამდვილად იყენებულარი... — ერთი-
ანამდე აიწია, ვარლავი ღობე და მეწყერ-
ში შევარდა.

გიოც შეყავა მეწყერი — ძლივს გა-

დადიოდნენ ოღორობიო მიწაზე. ივი-
შევიშე და ივავლდა. ის ზარი და ვინა-
ის ახლაც მადგობიაქებს.

ოლინდ ამ უხედურების მხივლილი არ
გოვინდოვავი, ისევე ჩემი ვენახს წაყოლი
მეწყერს, ან მე ჩავეტხე.

მეგრე მუხლებზე დავცენ კაკალთან,
ერთმანეთის მხარზე ჩამოდეს თავი და
აბრინდეს, ხელში მტევნები ვჭირათ.

— შალაო! — ამბობას ვიოცაქმ.
შეკობალიო! — თამაზი იყო, მტრეყვე,
მუკობონიჭის? კარი ვამოიღო და ვა-
მოდლიდა. როდის მოვიდა, მანქანის ნა-
ფური არ გამოვიდა.

მიიხედ-მიიხედა და ამოიხარა:

— ესა აკლდათ ამ საცილავებსა! ისე,
მეწყერის ზონა კია!

— რალა ამბავითი მოიკლდა, სხვა
როდის სად იყო?! საით ვიოცაქმ? — უფრო
იმიტომ ვკითხე, დაფიქრების ატანა აღარ
შემეძლო.

— ტუგმი ვიყავი. გუბეს დაფიქრე: ისე
იქნებოდა მინგრეულ-მინგრეული... მან-
ქანაც ვაგანებდი, მეც ვაიბრანჯე და ორ
კილომეტრზე ძლივს შევიღე ტუგმი... ამ
ვენახის ჭარის გადაპყვებიან ეს უხედურ-
ობი!

თითქმის ამის თქმას ველოდი, ისეთი
ნათელი აზრი მომიბოდა, თავს ვეპარ
მოიკრი და ვამოიკნა.

— რა ამბავია?! — გაიოცა თამაზმა.

— ერთი საათით მინც მოიკლო?!

— სამი იყო.

მიგვარდი, წამოგყარე ბერიკაცები:

— აბა, წამოდი, ჩქარაა თქვენა გვო-
ნიათ, საქმე არაფერი მაქვს და იმიტომ
დავავიდე აქა... თქვენ რლეს ვაიბო
თქვინი დაქციე, მე კილდე ვი მეორე
კილდე, აქა ვაგურუტებ — აღერ მეთქვა,
აღერ დაფიქრეთავით ვაგლასა! უფრო-
სობამ დაწავდა... ჩასხედიო! — მუ-
ჯასდარბეს რას უყურებთ, მაგალი არ შე-
რავს და მგოსიდფერი ტრუას! ვინ მოიპა-
რავს! მოიპარაყენ და ცხენების ვაგოსუ-
ლებმა... თქვენ გამოვიჩაგუნეს მანქანა, მე
კი არა აბა, თამაზ, მიიწექ!

სოფლის ბოლოს საერთო ზერებთან
გვაჩერებინე მანქანა, სოფელს რომ აკ-
რავს მოკლე-მოკლე მწყერივები, იმის ვა-
ხედე. დღე და ღამე კოლეგებთან ვაგდი-
ვანი, ზონა შემეშლებოდა? ორმოცი
მწყერივე გადათავალ და, ვეუხუნები ბე-
რიკაცებს:

— ოცი ერთისაა, ოცი — მეორესი;
რომლებს საით ვინდათ, წილი დაყარეთ!
ვაიკლებული მომჩერებთან — თან
სკრიათ და თან არა სკრია!

იმ დღეებში მიწათმოქმედობა აკი საა-
ვადმოვლოში იწევა, ავკარგანია კაცი ხა-
რო, მისი საქმე სოფელმაც და რაიონმაც
მე დაბავალა.

ბერიკაცები ჩემს ლოცვა-ქურთხევას
რომ მოჩინენ დასხევისასაც, ვიო სახედ-
რების ჩამოსაყრად წავიდა, თვდომ კილდე
მამინევე დაიწყო ვენახში ჩუქნები.

აი, უფროსო, სულ ეს არის ჩემი დანა-
შაული. საცაა ჩემს ვენახსაც დაყარავენ
მეწყერს და თუკი ჩემთვისაც მოიგონებო,
მამის შემბათ ეცეხი, ახიც იქნება ჩემ-
ზე!

სოფელია, რა დაიმალოდა და ეს ამბა-
ვიც კლდასავით უცხედ მოვლი ვეცალა.
ტაში შემოპარეს, ავაშენა ღმერთმა.
ორივე ბერიკაცი ოთხმოც-ოთხმოც წელს
არაინ გადაიკლებული. პირველი მსოფ-
ლიო იმშიც იომეს და მეორეშიც, ძველი

ორდენ-მეღლებიცა აქით და ახალიც; რა
მავათი ბრალია, ქარჩმა თუ შეირიანა მათ
შვილები!

რაკი სოფელმა გაიგო ეს ამბავი, რა-
ტო კოლოთარე ვეღარ ვაიგებდა. ბოლო-
ბოლო, მეწყერის დამბალი მწიფი ხო არ
ექვნივდა აუფროსი აზრობილი! ვაგავრდა
ბერიკაცებთან მანქანას ასარბინად! უფ-
როს სოფელმა, არ გაუშევა, მაშინ დაქე-
ფები და რაიონში წაიქცეო. მხეცულ
მღვიანთან და მილოციის უფროსთანაც
მიიჩილა: ვიოც უსაქმეო, ლაზონანდაც
მალოო ჩახებარეი მყავს მეორეხორილი,
დაღის, დაიკრივება და ვინც თვალში მო-
უვა, იმას უზომასა სავრობი უზრებსა.
ოროგრი მოსამსმინა, თუ მან ხანი უსაქ-
მეორო? ვარ, დღესამა ოროგრი უსაქმე-
ოროცა ვარ, სოფელმა იცის; მაგასა ჰგონია,
რაკი სოფლის თაკეცი ვარ, ტყუელსაც
დავამერებენო. ოცეცი გიო, ოცეცილიც,
რომლებს ხურდას!

აქამდე არავისთვის მითქვამს — ახლა
ვაიმბო პირველად:

ჩვილი გვერ არ უნდა-მეთქი, ვახსენე
ღმერთი და ვაშინ კილდე მეც მივაღდე
პირველი მღვიანის კანბინების კასი. ვა-
მიღეს. კიო კიო ყოფილა — გულისხმობი
რომ მოსამსმინა. ვაგთამბილ და, მე-
ყერილმან რომ ვაშლის ხოლმე თავის სა-
სწრილმანთან, იგრე ვაგულეც იც ჩვენი სო-
ფლის თავაკიო; არც ეს დამბიძღავს, ოცი
პროცენტი რომ უჩვენა მეჩხერბინობა და
ოცდაათზე მეტიც კია, ისიცა ვთქვი, ბრი-
კადირებდა. საწყობის ვაგმეგებდა, ბუღალა-
ტერ-მანგარაშეგებდა სულ თავის ბიძა-
ვილ-მამად-შვილები რომ ჩააყენა. არც ის
გამობჩინია, საბჭოს ნუშო რაისი ემოსო
რომ მოაქცია. ბეგერი ისეთი თამცეც და-
ვამბურე, დაწერა მეუხერბულება.

შენს ადგილზე მეც ასე მოიქცევილიო,
მიზნა მღვიანმა. დამშვიდობებისა ხე-
ლი ჩამომართვა და ვარბამდე მომაკლდა —
თავმდომობარეს ორ დღეში ჩაუქვდა
რეგობრობი.

თავის სირეგვენეს დააბარლოს ყველა-
ფერი.

ამ გატანჯულ ბერიკაცებს შეიდ-შეიდი
პარასკევი აღარ უღვეთ წინ და, რას ერ-
ჩი, გენაცვალე, ვაგუშვი გაიხარა — ამ
მიწას ბეგერი ვაუსტმრებოდა და არც ესე-
ნი წაიღებენ თან. ესეც არ იყო, მრგვა-
ლი ბეჭდული ხომ არ ედავარტყვი გაცვლა-
გამოცვლის ქალაღი, ადგიტი და ღაით-
ხოვე იქიდან, ოლინდ თქვენს სისერზე
იქნება მავათი ცოცხლა. მოგრაჩი!

ქვეყანა მოძრაობს

გრამატიკულ ფაქტს სკედახვება ასაკობრივი ჯგუფის წარმომადგენელთა შორის ბევრი ერთი ფაქტის ფარგლებშიც კი.

ქ. ლომთაიძის გამოკვლევებში უზვადაა წარმოდგენილი ზუსტი დოკუმენტები, კონკრეტული ფაქტები, რომლებიც წარმოადგენს ავტორი ფართოდ იყენებს იბერიულ-კავკასიურ ენათა შესაბამის სწორად ამ ტექსტებში მოყვარულ მას მალალი მეცნიერული ავტორიტეტი არა მხოლოდ ჩვენი ქვეყანაში, არამედ მის ფარგლებს გარეთაც. საქართა და საზღვარგარეთელ ლინგვისტებს არაერთგზის გამოუხატავთ თავიანთი აღფრთოვანება ქ. ლომთაიძის მეცნიერული შრომების გამო.

საქართველოს სსრ მეცნიერებათა აკადემიის აკადემიკოსი, ფილოლოგიური მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს სსრ და აფხაზეთის ასსრ მეცნიერების დამატარებელი მოღვაწე, ენათმეცნიერების ინსტიტუტის დირექტორი, პროფესორი ქეთევან ლომთაიძე თავსაზიონი წარმომადგენელია ფართოდ აღიარებული თბილისის კავკასიოლოგიური სკოლის 30-იან წლებში რომ ჩამოყალიბდა აკადემიკოს არნოლდ ჰიუბერის ხელმძღვანელობით. ქეთევან ლომთაიძე არის აფხაზური და აბაზური ენების უდიდესი სპეციალისტი. იგი არამბა და ფაიხახა იკვლევს იბერიულ-კავკასიურ ენათა აფხაზურ-აღღურ ჯგუფს, დიდი წარმატებით მუშაობს აფხაზურ-

აღღურ და ქართველურ ენათა გენეზისური ურთიერთობის პრობლემაზე და თავისი ფუნქციონალური შრომებით (მათი საერთო რაოდენობა 110-ს აღემატება) მნიშვნელოვანი წვლილი შეიტანა როგორც იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების, ისე საერთოდ საბჭოთა ენათმეცნიერების განვითარებაში. აფხაზური ენა, რომელიც ქ. ლომთაიძის კვლევის ძირითადი ობიექტია, ენათმეცნიერთა განსაკუთრებულ ყურადღებას იქცევს თავისი რთული, თავისებური გრამატიკული სტრუქტურისა და ფონოლოგიური სისტემის გამო. აწვლია, დაფასებული სხვა არააფხაზურ სპეციალისტს, რომელიც არ სურს უფრად ფოლგობს ამ ენას და, რაც მთავარია, ის დახვეწილად, დამა-

ჯერებლად აანალიზებს მის ფაქტებს, როგორც ქ. ლომთაიძე, 80 გამოქვეყნებული შრომა და სამი ფუნდამენტური მონოგრაფია უძენენ მან აფხაზური და აბაზური ენების მორფოლოგიას, ფონოლოგიას, ლექსიკას, სინტაქსს. ენაოდან აფხაზური და აბაზური ახალი დამწერლობის მქონე ენებია, ქ. ლომთაიძე ძირითადად ემყარება დიალექტთა მონაცემებს, რომლებიც მან შეისწავლა ადგილზე, სოფელ-სოფელ, დედაქალაქად ვველა თქნისა და ქვეყნის გეოგრაფიკული, მისი სახელმუშაობის მალად მონრქე აღმასრულებელად იც ფაქტი, რომ მან შეუწინა მეტად იმეტიანი და არაფრადღებო მიუღწეა: განსვენებებთა სურბობა ბგერითი სისტემასა და ზოგიერთ

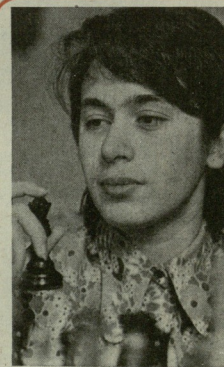
მეცნიერის პირველივე მონოგრაფიამ „აფხაზური ენის ტიპანური დიალექტა“ (1944), რომელიც მის საღვთქტორო დისერტაციას წარმოადგენდა, დამისაბუნა სპეციალისტთა მალალი შეფასება.

მრავალი წლის კვლევა-ძიების შედეგებია განზოგადებული ქ. ლომთაიძის ნებნში „აფხაზური და აბაზური ენების ისტორიულ-მეცნიერული ანალიზი. 1. ფონოლოგიური სისტემა და ფონეტიკური პროცესები“. მონოგრაფია გამოირჩევა როგორც ისტორიულ-შედეგობით ანალიზის მეთოდოლოგიური პრინციპთა თანმიმდევრულად გამოყენებით და ზუსტი მალალის ხიუხვით, ისე უაღრესად ფასვლურ, მრავალმხრივ დაბაბოებული დასკვნებისა და განზოგადებთა სიმღღღრით. ასეთი უნდა და დამაჯერებელი ანალიზი ჯერჯერობით არ

ორივე სისხამ დილით მოუყვება მიჯნის სახლის მალად კიბეს, როცა ერთმანეთს შეხვდებიან, კეთილად გაიღიმებენ, ტკბილად გაიხსაუბრებენ. თამარ სახურია გამოცემული „საბჭოთა საქართველოს“ საკორექტორო განყოფილების გამგეა, მრავალკაბადო — გამოცემული „განათლებისა“. ნინოს გამიცემის მტკად საპასუხისმგებელი, კვირდობილურ საქმეს მენრებს მათ ათეული წლები. თამარს და მრავალ კარგად ესმით ერთმანეთს, მათ ყველაზე კარგად იციან, რას ნიშნავს საკორექტორო განყოფილების გამგის როლი, ლინდვლებითა და ათასგვარი მოულოდნელობის საყვე მოვლითა. ვინ დათვლის, რამდენ მილიონ ანა-

ბედე ფურცელს გაუვლია მათ ხელში, რამდენი ნიგინ დაბადებულა მათი მეშვეობით... ისინი მარტო ნინოს გამიცემის საქმეს არ ემსახურებიან. მათ სჭირდებათ დიდი პედაგოგიური ალღე, რამდენს, ვინ არ იცის, რომ ახალბედა თანამშრომელი გამომცემლობაში მუშაობას მტკნილად საკორექტოროდნ იწვებს. სწორედ აქ უნდა გადადგას პირველი დამოუკიდებელი ნაბიჯები ახალგაზრდა ფილოლოგიცა და აქ იგრძნოს, თუ რამდენად რტყვებს ის საქმე, რომელსაც ხელს ჰკვიდებს. ადგილი წარმოადგენს, განყოფილების გამგის მცირე შეკრებივს კი როგორ განაპირობებს ყოველი ახალბედა თანამშრომლის მომავალ ბედს. მათ შესწინამავად ესმით ეს, ამიტომაც

დედასავით დასტრიალებენ ვველას, გულს უხსნიან, აწნავლიან, უქნიან მწვედ, გუადრო საბუთო გაიქვინ. თამარ სახურია 1933 წელს დიდი მუშაობა გაუთ „კომუნისტის“ რედაქციის უფროსი კორექტორად. 1946 წლიდან კი გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველოს“ თანამშრომელია. მედეა კაჭახიძის ამ გახვეწულზე — 5 მარტს — გამომცემლობა „განათლებისა“ მუშაობის ოდდაათი წლისთავი შეესურვდა. მუშენრედედ გაუვა ათეული წლები, საცავიერი საქმე კი კვლავ ახალი შემოქმედებითი სინაურებით დაავსებს მათ, ახალგაზრდული ენერგიით სრომობენ. ადამიანებს შორის სიყვარულიც მომდის და საქმისთვის თავდადებაც დაფრვასათ — თამარ სახურია და მედეა კაჭახიძე საქართველოს სსრ კულტურის დამსახურებული მუშაკები არიან.

მსოფლიო ჩემპიონოსის პრეტენდენტი კალთა ჟორის დიდოსტატი ნანა ალექსანდრია

თავარ სახურია და მედეა კაჭახიძე

მათი ფასებენ მეგობრები, აფასებენ ბელმძღვანელები, თვადებენ შესყიდებენ უფროსი თობის წარმომადგენლები. ატყობენ სახელმძღვანელო მწერლები და მეცნიერები კი ახალ ნიღს რომ აიღებენ ხელში, კარგად იციან, რა ოაღულაღვი ჯგუფ ჩაქსოვს მათ გამომცემლობის მუშაკებმა, განსაუბრებითი კი კორექტორებმა. კვლავაც დიდხანს ეცინოს ორი დიდილის საბეს კეთილი ლიმილი, იღვავც ახალგაზრდულად იველი იველად გაზახე ეთესთი სითბო და სიყვარული!

ლია ზაპარიაძე

ნანა იოსელიანი და ნანა ალექსანდრია

ჩატარებულა არც ერთი სხვა იბერიულ-კავკასიური ენის მიმართ. აღნიშნული მონორაფია შეფასებულ იქნა ენათმეცნიერთა მიერ როგორც დიდი მიღწევა და მთელი იბერიულ-კავკასიური ენათმეცნიერების მნიშვნელოვანი მიწათმოქმედება.

ქ. ლომთაიძე დიდ ყურადღებას უთმობს აფხაზურ-ადიღურ და ქართველურ ენათა გენეზისურ ურთიერთობათა კვლევას ისტორიულ-შედეგებით მეთოდით. მან გამოავლინა დასახელებული ენათა გრამატიკულ სტრუქტურასა და ლექსიკაში რიგი მსგავსებები, რომლებიც მათ საერთო წარმოშობაზე მიუთითებს, დაადგინა გარკვეული ბგერათმეცნიერების მიხედვით როგორც აფხაზურ-ადიღურ ენათა შიგნით, ისე იბერიულ-კავკასიურ ენათა ორ ჯგუფს შორის. აფხაზურ-ადიღურ ენათა ფაქტების მოხიზება და მათი ისტორიის გათვალისწინება მკვლევარს სძირად აძლევს პრინციპულ შესაძლებლობას შეუქი მოკვირის ქართველურ ენათა წინადასტორიის მონაწილეობას ნინაფიისა და ხმელთაშუა ზღვის ძველ ენებთან იბერიულ-კავკასიურ ენების ნათესაობის შესახებ დისკუსიაში, რომელიც 1954-1955 წლებში მოიწავსაკავშირო ფორუმში „კოპროსი იახიკონანია“.

ქ. ლომთაიძემ რიგი შრომები მიუძღვნა ქართულსა და სხვა ქართველურ ენების გრამატიკასა და ლექსიკის საკითხებს. როგორც რვატომიანი ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის ერთ-ერთი ტომის რედაქტორი, იგი 1971 წელს

ქართველ ენათმეცნიერთა ჯგუფთან ერთად დაჯილდოვდა საქართველოს სსრ სახელმწიფო პრემიით მეცნიერებისა და ტექნიკის დარგში.

მრავალმხრივია ქ. ლომთაიძის მეცნიერული ინტერესები. კონკრეტულ-ენათმეცნიერულ საკითხებთან ერთად იგი თეორიული ენათმეცნიერების პრობლემებსაც იკვლევს და წარმატებით განზოგადებს იბერიულ-კავკასიურ ენათა მორაგებებს. მისი მოხსენებები ენათა განვითარების საკვანძო საკითხებზე სპეციალისტთა განსაკუთრებული ყურადღებით სარგებლობს როგორც რესპუბლიკურ, ისე საკავშირო სამეცნიერო კონფერენციებზე. 1951-1957 წლებში ქ. ლომთაიძე ხელმძღვანელობდა ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ზოგადი ენათმეცნიერების განყოფილებას.

ქ. ლომთაიძე შესანიშნავი ლექტორი და პედაგოგია. მის მიერ წაკითხული აფხაზური ენის კურსი ამაღილ სკოლას წარმოადგენს თბილისის უნივერსიტეტის კავკასიურ ენათა ფაკულტეტის სტუდენტთათვის. მის მიერ აღზრდილი აფხაზური ენის ახალგაზრდა სპეციალისტები წარმატებით იცავენ საკანდიდატო, აგრეთვე სადოქტორო დისერტაციებს და მეცნიერულ მუშაობას აწარმოებენ.

მეცნიერულ-პედაგოგიურ მუშაობებში ქ. ლომთაიძე მშვენიერად

უხამებს სამეცნიერო-ორგანიზაციულ საქმიანობას. უკვე 15 წელზე მეტია, რაც იგი სათავეში უდგას ენათმეცნიერების ინსტიტუტს. ქ. ლომთაიძე ამ ინსტიტუტის მრავალი მნიშვნელოვანი ნაშრომების სულის ჩამდგმელი და ხელმძღვანელია. ის არის საკავშირო ორგანოს „იბერიულ-კავკასიურ ენათმეცნიერების წელიწადი“ (გამოცემის 1974 წლიდან) მთავარი რედაქტორის მოადგილე, ენათმეცნიერების ინსტიტუტის ორგანოს „იბერიულ-კავკასიურ ენათმეცნიერების“ რედაქტორი, ერთ-ერთი პასუხისმგებელი რედაქტორი 1967 წელს მოსკოვში გამოქვეყნებულ დიდი კლექტორი შრომის — „სსრუ ხალხთა ენების“ IV ტომისა, რომელიც იბერიულ-კავკასიურ ენებს მიუძღვნა, ენათმეცნიერების ინსტიტუტის მიერ გამოცემულ სამტომიანი „რუსულ-ქართული ლექსიკონის“ (1956-1959 წწ.) სარედაქციო კოლეგიის თავმჯდომარე. ამჟამად ქ. ლომთაიძე დიდ ენერგიას და ძალ-ღონეს ანდობს ქართული ენის მრავალტომიან ჰავადიერო კურსს, რომელსაც ამუშავებს ენათმეცნიერების ინსტიტუტის კოლექტივი.

ქ. ლომთაიძე ფრიად ინტენსიურ საზოგადოებრივ საქმიანობას ეწევა. იგი არჩეული იყო სსრ კავშირის IV და V მოწვევის უმაღლ-

სი საბჭოს დეპუტატად, ასი კავშირის საპარლამენტო ჯგუფის წევრად, მშვიდობის მომხრეთა II და IV საკავშირო კონფერენციების დელეგატად. 1976 წლიდან ქ. ლომთაიძე საქართველოს კონსტიტუციის რევიზიო კომისიის წევრი იყო, XXVI კრებადანი ქ. ლომთაიძის საერთოელის კონსტიტუციის ცენტრალური კომიტეტის წევრობის კანდიდატად. ქ. ლომთაიძე დაჯილდოვებულია ლენინის, ოქტომბრის რევოლუციის, საპატიო ნიშნის ორდენებით, მედლებით, საპატიო სიგელებით.

თავისი ცხოვრების მთელივე აიუულ წლისთავს ქ. ლომთაიძე ხვდება ახალი შემოქმედებით გვგვებით, დაუცხრომელი ენერგიით ასავსებ კოლეგები, მეგობრები, მრავალრიცხოვანი მონაწილეები და პატივითსაგვებით უსწრებელი სახელოვან მეცნიერ განმარტებლობას, დღევანდელსა, რათა დიდხანს, დიდხანს გაგრძელდეს მისი ნაყოფიერი მოღვაწეობა ქართული მეცნიერების, მთელი ჩვენი ხალხის საკეთილდღეოდ.

თინათინ შარაპანიძე,
საპარტვილუს სსრ მაცნიერბათთა ახალმშობი წინამძროსპროფესორი.

ჰაია შინაფლი,
ენათმაცნიერების ინსტიტუტის უფროსი მაცნიერბათნაშრომელი.

კვირის
მეგობრები
კვირის
ქალაქი

ფარდგინილია რუსთაველის პრემიაზე

კვირის მეგობრები

● „აქტიური მზის წელიწადი“ ცნობილი ქართული მწერლის გურამ ფანჯიკიძის ახალი რომანია. მისი ეტირამ არაი თანამედროვე ინტელიგენციის წარმომადგენლები, მეცნიერები. მწერალი ორბამ გვახედებს მათ სულიერ სამყაროში.

რომანი დაწერილია უარესად თანამედროვე სტილით და თავისი კომპოზიციური აღნაგობით, დეტალების სიზუსტით, ადამიანის სულში მიმდინარე პროცესების ინტელექტუალური კვლევიისა და გააზრებით მიეკუთვნება ფსიქოლოგიური რომანის ტიპს.

როგორც „ღროშის“ მეთხველებმა იციან, ჩვენმა ლიტერატურულმა კრიტიკამ მაღალი შეფასება მისცა მწერლის ახალ ნაწარმოებს.

გურამ ფანჯიკიძის რომანი „აქტიური მზის წელიწადი“ წარადგინოლია შოთა რუსთაველის სახელობის პრემიის მოსაკებელად.

„დროის“ ქონქუნსში ბაგაჩუხეხუდი

ეს ამბავი იმ საუკუნეში არ მომხდარა და, რასაკვირველია, არც პაპაქის უამინია ჩემთვის, ანდრო კეხევაძე რომ აღმასკომს თავმჯდომარეობდა, აგერ ა, გუმიბი იყო. ენუქი ტყალობაზე კი მე რა უნდა გითხრობო, მაგაღმა მსახიობი ქალაქ კვიასში კი არა, დედაქალაქშიც ბევრი არ მგებულა. ხმა რომ დარისა, კეხევაძემ, თურმე, ენუქის ასეთი სახემ დაშარაო, გავიორბის კი არა, გავიორბისაც გვემინოდ მაშინ. ჩემს ნათქვამად ახლაც წუ ეტყვი. ახლა მონაკვეთის თავმჯდომარეა და რაღაც ერთი ტურის ლიუნჯია მერგება წელსადმო, იმაზეც უარს მეტყვის, გამიყიდის და უყარვ მერე კაკალი!

ენუქი ტყალობამ ციციხისი წელი მოათავა ჯაჭვის ხიდთან, მკევერ ჯიქის თურთმეტმტრთან ოთხში მდგებურად. სამი პაეში იქვე გამოხარდა. ახლაც იქ იქნებოდა, კეხევაძე რომ არ გადაეყვანათ და ჯიქის ბინა ქუჩის გაფართობაში რომ არ მოყოლილიყო. რა ჩემი დახასიათება უნდა, ჩემზე კარგად იცით ყველამ, ბუნება აქვს ასეთი ენუქის, მოკალი და თავის საქმეზე მიყვანე სახემ, თავის გასაქირის არავის შესჩივლებს. სხვისთვის, იცოცხლებ, წყალში ჩადგება. მოგახსენებთ, ქვეყანა ანუხუბს, ქალაქში ტყალობისთანა სახელს ბევრი ვერ დაიკვივნის. ყველას ბატონი და ქომეტი ენუქია, თვითონ კი ნაქირავეუბი გაატარა თითქმის მთელი ცხოვრება. ამ ახალმა თავმჯდომარემ (ანუ და მისი ოჯახი) ბიბიარა და პირდაპირ უთხრა თურმე, გაივია, რომ უბინაო ბრძანებულხარო, სადღე დადებთ ხელს, იქ მოვართმეთ ბინას ხელაქვო.

გთვინის დასახლებული კი არ გაუშვა, იქვე, ცენტრში მისცა ნაშთობანი ბინა. ისიც იყო ენუქის უბინაობითი ილაგავწყვეტილი, რომ არც გალოკანზე იცხვადე უარს. კვიასს შესწირა კაცმა მთელი სიცოცხლე და ჯანი, ვინ გაბერდა ჩვენს თანებში, ცოტა ნიჭი ვინც შეატყო თავის თავს? დაუკარგდა ფეხს და გადავიღოდა თბილისში ენუქის და ნარმირიგენზე ახლა, რა იქნებოდა ჩემი თეატრი მის გარეშე. კაკოია ჩავუბრუნა გითამაშებდა ოიდილისა და ურუღე აუკსტას? მოუღდე, სანამ ანდრო კეხევაძე ადამაკომის თავმჯდომარე იყო, ენუქი ხშირად დადიოდა თურმე მასთან, მაგრამ, ხომ გითხარო, სულ სხვის საქმეზე. ხან ხელმძღვანელ მსახიობისთვის დამარტობდა სიხოვად, ხან ათავის ინვალიდი ნათესავისთვის. ბატარა ნაშთო ადგობს. ბინის საბინებლადღაც ბევრჯერ მიშულა, სხვისი ბინისთვის, რასაკვირველია.

თხოვილი კი თხოვდა ენუქი, მაგრამ, შენ გჯონო, უკეთესა კეხევაძე რამეს? შენ არ მომიკნე. ანდრომ მშვენიერად იცოდა, რა ხეცნა-მუდარით იყო მოყვანილი ცნობილი მსახიობი მის თანებში. ამიტომ ტყუილად დაპირებით და სიკეთეულობით გამოისტუმრებდა უკან. აქაოდა, შენ ხომ მომიკნე, შენი მოკალაუბრა შესარულა, კაცი მომიადგურე, მეტი რაღაც დინარა. ვრისხელად, თურმე მთელი თეატრი განარტობა და მივიდა თავმჯდომარისთან — ენუქი აუტანდა პირბრუნო ცხოვრებას, როლის ბინაშა-დებულე ავიდოდა კი არა, ჩანს დასაღებ მადგა

ნ ო ვ ი ლ ა

არა აქვს და ბინა უნდა მიეცეს. დაიბარა მეორელხელ კეხევაძემ ენუქი ქვეყანის რომ ბატონობდა და შეამდგომოდა, შენ თუ ბინა არ გქონდა, ვერ იქვი, შე კაცი? რატომ ჩამაგდე ამხელა სირცხვილი, ვინმემ რომ გაიგოს, იფიქრებს, თითქოს შენ ითხოვიდი და მე არ გაძლევდი ბინასო. არავის გაუმხილო შე ამბავი, თუ კაცი ხარ, და ერთი კვირამ ორდერი ხელში გექცემაო.

ბარე ორმა კვირამ ჩაიარა იმის შემდეგ მაგრამ, როგორც შენთვის არ მოუცია ბინა კეხევაძეს, ისე ენუქის ორდერისთვის არ შეუნუხებია თავი. ათასში ერთხელ თუ შეხედვინდნენ აქტივზე თავმჯდომარე და მსახიობი ერთნასო. კეხევაძე მოუბრძნებდა, კი გამორჩება ამ თვეში რამდენიმე ბინა, მაგრამ შენი საკადრისი არ იყო და ცოტა მომიბინო.

ენუქი იომებდა, რა მტეტი ზა ჰქონდა. თქვენ გჯონობ, ვერ ხეხებოდა თავმჯდომარის ქანაქუბობას? ტყალობის რა გამოკარგებდა. ქუცის არ მყადრებდა და კარს არ მაღირსებინო, ჩაიციხებოდა, როცა ჰკითხავდნენ, ისევ ნაქირავეუბი ცხოვრობ, ენუქი? ერთხელ კიდე მიადგა დარაბულე თეატრი აღმასკომს, ერთხელ კიდე მიყვანე თავმჯდომარე კოთხით; სამარცხვინო ამბავი გვექრის, ქალკის პირველ მსახიობს ბინა არა აქვსო. კოლტურად მოსული მისთვისებულის შიში ჰქონდა კეხევაძეს, თორმე თეატრი არ განტებოდა მაინცდამისცე გულზე. ამიტომაც ჩაიჭინა ხელი და სამი დღის მერე ადამაკომმა ტყობს გრიადმი მთავურად ენუქი თავმჯდომარის განმცხადელი ბინა საირჩის ქუჩაზე.

მიდის მეორე დღეს გახარებული მსახიობი თავის ახალბელებზე ბინას. აკაკუბებს, ისე ყოველ შემთხვევითის. კარის გაღებას არ უგ-

ვიანებენ. შემოსასვლელში აკვირი დგას. სასტუმრო ოთახიდან ბავშვების ფილმ-ხეილი იმის. მიბრუნებო, ბატონო, სტუმარი დღვისააო, ვატიტება „მასინელი“ — ოცდაათივე წლის სახენავეყიანი კაცი. მისი ცოლი სკამს წმენდა-წმენდით მოარტყენებს. გაიღ-გამოივლის ენუქი თავის ბინაში და ბოლოს ამოიხრთიბიბის ენუქის ხელდაჭერად დამხმარებებს, ენუქი ტყალობე ვარ მეო. ვიციო, ბატონო, ვინ არ გიცნობთ თქვენო, ერთმანეთს ასწრებს ცოლქმარი. ის ბინა მე მომიცა გუნემ აღმასკომმა და როგორ იქნება ჩემი საქმეო, მღელღერებისაგან პირი შურება მსახიობს.

— ვიციო, ბატონო, ეს ამბავიც ცნობილია ჩვენივეს, — ტრილონი ამბობს ცოლქმარი, — ანდრო კეხევაძის ოჯახი დააქცია ლმობიომა! რვა წელი ვატყუებთ, თავსაფარავ კი არ გავაყინა, სამი ბავშვით ოთახსაც არავენი გვაქირავებო, რა გვეცნა, რა წყალში გაღაფტინო-ლავაყი, ახდენი და ჩაივინებო, ეს უღრისი საქმე წუხულის შუაღამებზე გაატყუო ქარები და შემოკვდილით ამ ბინაში. თქვენ ყველაფერს ვერ ვაძვევით, ბატონო, როცა იქნება, გარკვევა ჩვენი სიმართლე. ახლა, თუ ჩადგებით ჩვენს ცოლვამი და ამ სამი თოთო ბავშვით გავყვითოქმანი, თქვენს კიბერე თორს ჩვენი ცოლვა, თუ არადა ჩვენ ვითხოვთ, ოთრემ თქვენ სახელუ-ვანი კაცი ხარო, ხელეც მოგიტყინან სხვა ბინა.

რა უნდა ექნა ტყალობას? სამი ბავშვის გარეთ გამაგებო იყო ენუქი გამობრუნდა და მიადგა ისევ თავმჯდომარეს; თუ კაცი ხარ, ცოლვას მე შემამთხვე, ანგელობითი ხალხი ცხოვრობს იმ ბინაში, ჩემზე ბატარა ბავშვები

მეცნიერება

პაელო ტრინის ოცდაათი წლებში წარმოქმნილი პოეტური ფორმულა — ერთობა იჯახის განხილვა — ჩვენი ეპოქის განუყოფელი თვისებაა: იგი ფრთაფრთხილად განსახიერება პროლეტარული ინტერსაციონალიზმისა, ჩვენი სოციალისტური სამშობლოს ხაზების სტეგირი ერთობისა. „ხალხთა მეგობრობის ეს ბოტა, თითქმის ახლებურად აწებებს ჩვენი ცხოვრების ლინჩურ სიმართლეს და თითოეულს გულს ეცინება“, — წერს შერაილა ოლეს გონიერი.

„ეითარ ცარგვალი, ეითარ აქმარა დავუფრთხიარ ლტოლვას ხაზისკენ“, — ეცინება ტრინმა და მთელი თავისი პოეტო-ინტერსაციონალისტის მჩქევნარე მიღვეწებით

დამაყვებლად გვიჩვენა რა სიცილებითა და შინაპრისთი არის ადასკენ ეს ლტოლვა. იგი მოიცავს მომძვინვარების სიყვარულს და პატივისცემას, მისი კულტურისა და ეკონომიკური მიწვევების ცოდნას, მრავალსაუკუნოვანი ისტორიის, თანამედროვე პრობლემებისა და მომავლისკენ სწრაფებს.

პაელო ტრინის მოძვე ხალხთა ინების წარწავლა სწეურობა — აღნიშნავს დიმიტრი კოსარიკი, „გაყოფილად თუ არა მისი თაობადი ქართველი ნამოთავი, შაშხინი სიმბოლოების მსახურებელი გამოჩნდებოდა... შემდეგ კი ძველიბოლუდა და თურქულს მიეკიდებოდა ხელს; მისი მსახურებელი კმაყოფილებით ამპროვლებით თავიანთ „მოწვევებზე“ უთულო

კვლავ სიტყვის ძირი უნდა აეუსხნათ... ყველა უძვე უნდა დაიმსხვიროს; მიიღოს სიტყვიერი ტიტის, სიტყვების მთელი თავიულის გამაჩრებება მითითბოს...

გიორგი ლონიძის თქმისა არ იყოს, პაელო ტრინის ისე ირგებდა და ითვისებდა სიტყვებს, როგორც ჩვილი დღის რძეს.

გ. ნამოთავი იკონებს, რა სისარულით გაურწინებლობა ტრინისა თვლილი. როცა მის წინაშე პირველყოფილი სიამაზითი გასვლისხმობდა ხოლმე რუსთაველსა და გურამიძელს, ჭკვეჯაიასა და წერეთლის სტრიქონობი.

როგორ არ ვახსნილი ისეთი პოეტური მითბობა-შედგირი, როგორცაა „დავით გურამიშვილი გიგორი სკვირობისა“ „ეფთხიტეასისა“ უთხიხეს; სწეირად აქ შერგანა პოეტმა ქართული გამოქვილები ურთაბოლუ ლექსში. ხალხთა მშობის მიუძღველი ლექსი „თამარ აბაკელია ლესია უკრაინას ძველზე მოუპობა“.

ს. ტრინა ჭერ ქიდეე რეკვილიტადილ ქოლბში იყო პატრიისებით გამსჭვალული და ხალხთა წარმოდგენლებისადმი, რომლებიც გაბედულად გამოიხლებდნენ სოციალური და ეროვნული ჩიჯვრების წინააღ-

დგე; 1914 წელს თბილისი იგი ქართული სახეობების წევრებს გაეყო. ქართული სტუდენტური კომიტეტის (დაბლებიან 100 წლისთავის აქრალის წინააღმდეგე იმეწინ და წინააღმდეგე მხარე ობიანთა თბილ უკრაინულეს ურთულებას).

„ეცინება მისი თბილუბი, აბაღლებულია და რა აბაღად მოქცეზე ქართველები“, — ჩაიწერა დიმიტრი პოეტმა.

ოცინა წლები დასაწყისში ტრინა ცავასისა და აცმისაველის ხალხთა ენების შესწავლის შეუღდა.

„ეცინება და შემეცინების თვისი რომ იცობარი, დიდი ბუნებობა; სულ დაბრებება და დაბუნებება — წერს და პოეტიც; გამსახიერება, — ქართველ მწერლებთან პრაიდი უთიერთობა ჭერ არ მქონია. თვენი პირველი ბრძანებები, გულის დასცეკული ანთ გაბუნებლები, ეთთარც ახლებელს, მაგარ ჭერ ქიდეე უცნობს. უცნობს უცნობს, იმეტიომ, რომ ქართული ლიტერატურასა და ისტორიას დრო-გამოშვებით ემეცინებოდნენ, ისიც პატარა წიგნებით, თანაც სიტყვი ეცინებდი ენას, ხან შინათა რუსთაველისას, ენას მითა მითა რუსთაველისას.“

პანორი ძარახისი, პანორისორი

რას ნიშნავს დიდი ძეგს კაცთა „პანორი“? რა არის ის „პანორი“ ამას თობანუ არბი გამოთავა აკადემიოსმა შალვა ნუფუბიძემ. სახლოვანმა მეცნიერმა არქეოპატრიის სა-დღესოლი ამონხა იმით, რომ დამატკიცა 15 საუკუნის განმავლობაში სხველი დონისა არქეოპატრის სახელით ცნობილი ობსტულებების ავტორი პეტრე იხერილი. მანვე, შალვა ნუფუბიძემ, არქეოპატრის მსოფლიმდეღვლობაში იმთა არქეოპატრის უტყუარი კვლეა და საჩვენოდ გა-ცხადება, აღმოჩენილია ის წყარო, რომელიც არქეოპატრის მსოფლიმდეღვლობას ასახრიდებდა და ახლებდა; მისი ბრუნესხული თვალსაჩინოსი სა-უტყუალები იყოთ. ამ მიმართებლებით მრავალი წარმების გამოქვილების შემდგომ შალვა ნუფუბიძის წერდა: „დადა დრო, როცა რუსთაველია, გიამ ხელი უნდა წამოიღოს რუსთაველის სიტყვებისთვის შექვილ მისი არქეოპატრული წარმოების თვალსაჩინოსი... მისი ერთ-ერთი ნაწილზე მეცნიერი განიხილავდა რუსთაველის ნაწილს — „კაცთა არ უვალა სწორისა, დიდი ძეს კაცთა ციკაბში“ — ამ სკიპოს მიუძღვნა კიდეეე სპეციალური გამოკვლევა. „პეტრე იხერი არქეოპატრის სიტყვებისკენ“.

შალვა ნუფუბიძის საუტყუალოად ცხადებდა, რომ რუსთაველის ამ სკიპოსში სიტყვა „დიდი“ ნახარისა იხერი მწიგნულებით, როგორც ამას პეტრე იხერიც მხარხობდა. შ. ნუფუბიძის მიუძღვნა პეტრე იხერის შეუღლები: „დიდი უყვი სახელი დიების დღისათა

თვისკან მისდა განუტყუნილობისთვის დიდას და უყველია დიდა ში... მისა ხიდეღვანა „მისცემლობისა“, ამის შემდეგ შ. ნუფუბიძე ასკნის: „მისაწადეზე, „დიდი“ სახელდება პეტრეს არბით, მქონია იხერი მხარე პირველი — ის თახისთავს განუტყუ-თენებს დიდას და შერატს — ამ ხიდეღვანა მისცემს სიტყვა. რაში გამოხატება ეს „თახისთავის მიკეთ-ქენება დიდასაში“ და „სხვასაში განუტყუებება“ გამოხატება ამისი, რომ „გარწმუნსწარს უყველია ხიდეღ-ვანა, ზეშთაგარდღვინების და გარე შერატს უყველია აფხალა, ზეშთაა-ღვანებების უყველია რიხებსა და ზეშთა გარაღვანის უყველია რიხე-ტახებსა“. შ. ნუფუბიძე განაგრძობს: „ის დამატკიცებური გამოხატება იყო, უყველია უტყუნილობისა“ იმე, რომ „პანორი კერძი მიუძღვებოდა არბს და იგივე უკვი ზეშთაახტახებსა“. გ. ნამოთავი, რომ მიმდებარის სკიპოსის დატკიცება ამ ანტერებს დიდას (ე. ი. დღეათვის) სკიპოსის ჩაღვინებას, ჩა-დაცნ რაღვინება ოფლიმხებნა როგორც არცთუბა მალე მყოფი, ანუ უტყუნილობა პირითი დატკიცება სკი-პოსის დიდასაში მიმდებელი მხარის აღდგენა და აბიძგებებს დიდას სკი-პოსს“ (იქვე).

ამრავად, თქმა იმისა, „დიდი ძეს კაცთა ციკაბში“, პეტრე იხერიდან იმსოხული, რუსთაველისათვის იმას ნიშნავდა, რომ აღმართები იმ-დენად განსხვავდებან ერთმანეთი-საგან, ჩამდენადაც არბი შინა დღეა. ენათა... „დიდი ძეს“ ნიშნავს — დიდი ნაწილისა კაცთა შორის, დიდა გან-სხვავება — ე. ი. ამ სიტყვას „დიდი“ სოციალურადვე განჩანა თახის ჩვე-ლურადვე მწიგნულებს, მაგრამ, რო-გორც იხერი არბითივე ვნებთ,

რას უნდა ვეცნოთ ჩვენს უკრაინულს?

ნაწარმები წონიერება: პანორისტაქონისნი სკიპოვებით ანუ ანდორი რუსთაველისა.

არსებული დიდასტობა სიტყვას არბითიშეწვლილია სახეობისა იგივე ჩვეულებრივი მნიშვნელობის მქონე სიტყვა „დიდი“ ამ მნიშვნელობისათა უწილად დაკვირვების ნიშნავს სხვადა, უფრო მეტად კი-ბოლო. იგი ნიშნავს დიდას, დღეა-ბრავს, როგორც ამას ანტერებს სკი-პოსი.

ამავე ნაწარმში შალვა ნუფუბი-ძის, პეტრე იხერის „საღვრამთა სახელთადას“ „წინადაც პანაკ შე-მდებარე სიტყვები; არბითი არა და-მხარებლბას მისაღვრამთა (სკიპო-სი — შ. ნ.). ამრავდ უფროსი უწი-თაღვრამებთაში“, ამ აფილის განჩა-ტახებისთვის შალვა ნუფუბიძე წერს: „თანამდებრივე ქართული რომ ვიკითხ, მიიღვი ზეშთი მოკვანთა-ობის მიგართვების იმის აფარება. ში, რომ არბს ვაგებებს „დიდი“ შ. ნ. მიმდებარება;“ იგი კი არ ფარ-გებს, ამრავდ იმეგ მას უტყუნილება და შერატს სახელი აღმცემობისა, ან

მიუცემს. შ. ნუფუბიძე განაგრძობს: „ზეშთაშთი სხვათა შორის, რომ ამ აფხალზე (პეტრე იხერილი, დახას. ნაწარმისა) ნოლიდაც მიწოდებულა ის არბთა წყობა, რომელიც რუსთა-ველია აფხალისათვის“. გამოიხილ-თავისი ცნობილი უფროსისათვის „ჩასავს განხეტი შერატ, რის არა, და-კარგულია“. მაგრამ ამარც სხვა დღესი“.

შ. ნუფუბიძე ამას წერდა 1905 წელს, ჩამდენიმე წლის შემდეგ ავად გახდა და იხე წაღდა ჩვენსას, სან-წყაროდა, არ დღედაც ამ „სხვა დრო“-ს. იხე კი, როგორც ამე დახსოვდა ვაგება ამ იხე უფროსისა „ჩასავს განხეტი“... და „კაცთა არ უვალა სწო-რისა“, ამ წერადღვანად შეუღლებდა წინ წახალა და მთლი იმ საღვრამ-დის ამონხა. აქედან მისი ჩანს, თუ რატომ ვადაცნს ხმისთვის ცნებარ-რუსთაველის მწიგნობისა, როგორც მწიგნულისა მსხვერპლს, რა არის თანაგრ-ძობისა და ამის გამო ერთმოდღეა

კიტი მარჯანიშვილის თეატრში რომ ვივხი, ვუსმენდი, ვხედავდი, აქრეფავდი მას. მართკ ერთი კვირით სიტყვის დერეკლიდან სადაც მისი ვაჟანტორცხა, სიტორის სიბრძნეში გამიბეცა და აღმავრთებანი.

არ იფიქროთ, თითქმის თავს ვაჩვენებდით, მართლაც, განეცივრებულ და შევიჩებულ ვა, გულგონობა, გულტყო, ჩამორბანდილი.

3. ტინინაღ სიმონ ჩიქოვანს, მარად ახალგაზრდა და საოცრად დახვეწილი ობსტატკა, ჩვენი ხალხის საყვარელი მეგობრობის მიმდერალ" უწონა.

1935 წლის ივნისში, კიევიში, სწავლულთა სახლში სიმონ ჩიქოვანის ლიტერატურული სადამო ვინაობა; სადამო 3. ტინინაღ ვახსენა; მას სინახურული აღნიშნა, რომ მიმდე ხალხთა ლიტერატურების ურთიერთკავშირი აქტიურად ვითარდებოდა და მჭიდრო ტაშის გრიალობა ს. ჩიქოვანს ქართულად მიესალმა.

1937 წლის დეკემბერში 3. ტინინაღ სამკვირვარლო კავშირის ურთავილისადმი მიღწეული პლენუმის მიზანწილედ გახლდათ, სადაც გულ-

შინამწეული მოხსენებით ვამოიდა: "იგი სიმორებში, დიდობსა და ნახორბოტი (კოცლობს)", რუსთავილის წიგნსა თავისი სიბრძნით, — აღნიშნა მან, — მთლი სანკითა ვაქრობი, მთლი ჩვენი სიკაოლსიტური სანმობლო მოიკეთა". დიდი შოთაღ შემოქმედება; იგი კოცობ ორჯის მივეზრუნა, რაცა და წაწერა სტატია "შენ კოცობ ახალ პოეტთა შორის", და რაცა ტელევიზიონი გამოიდა: "ვეფხისტყაოსნისი" — უწყდავი პოემის ცესკოვანზე ვლერობოდა.

ურთავილ პოეტს ვეთუთვის ვერვთუ სტატები დ. გურამიშვილზე (კომდე ხალხის გამიჩინელი მიმღერალი), ვივა-ფაშველზე (ახელში ავსილს ვაბრებოდა მალა), ს. ჩიქოვანზე (სყავილი სიმონ ჩიქოვანის თილი სავლენეუა), საქართველოს ურთიწილ ლიტერატურის კერეულზე (1964 წ.) "სინდა თუქვინი მებეი ვნახო".

3. ტინინაღ ვეკლა ამ სტატრეში ნახს ურახს, რომ ჩვენს ხალხთა მეგობრობას რომა ვეცლებო აქვს. წერლობში გამოქვეყნებული უმარკი ვაქრობივი მასალა მოწივობს, რომ პოეტს საფუძვლობანად ჰქონდა

შესწავლი ქართული ვულტურა, რომად იცნობდა მას. ვასილის პოეტებთან ერთად თანამერეოვედ ვრისთანა კიტატესკი იმეგობებო ხომე; მას ხომ სხვადასხვა რესპონდირის, მათ შორის სანკითეველის ურჩანულ-ვახეთებუ ჰქონდა ვაძიწორილი.

3. ტინინაღ რომ მუდამ აინტერესებდა საქართველო, ამის მიხი ბიბლიოთეკის ქართული განკითელებაც მოწივობს (130-ზე წიგნს ითვლის). საწწეზაროდ პოეტის ბიბლიოთეკა კიევიში ვერმანელ ვაშორკ ვანდალთა გერმანკის დროს თითქმის მთლიანად ვანადგურდა. იმამდელი მიღწერალი კოლმეკილიან მხოლოდ ცალკეული წიგნი თუ ვადაჩნა. სასინახულთა, რომ მათ შორის არის ქართული ანბანი მიზრხალთათვის" (1924 წ.); მის ფურკულზეზე პოეტს საყუარელი ხელწილი გამოუყენა სიტყევი ქართულად "ამხანაღი", "შრომა", "წიგლი"...

ბეგრ წიგნზე ქართული მეგობართა სანახორკო რაწწეობის, მათ შორის: ი. გრკოშვილის, ვ. ლიბინის, შ. დილანის, კ. კალანის წიგნებზე. ვერ კიდეც 1939 წელს ქართველ, რეს და ურთიწილ მწე-

როლთა სანკავადებანი. ვერსანდა ვალში ჩამქვედობ, ვერ პირად წიგლითა ვანკვედონ. ბართავილის ავიღებო, ავიღე ქართლისა" (შორის ახალი არეკლით), ვ. რაბირის ლექსი "საქართველო ვალში პოეზიებში".

3. ტინინაღ ვლერობი სწავლულთა ურთავილ კრ. შ. აინტერესებდა მომდე რესპონდირების კულტურები, იგი თანამიმდევრული სწავლობდა მათ. ვანსაკუთრობით კრ ენას — გასაღებს ხალხთა ვულტობსეკს — უთმობდა დიდ ვერადლებს. მომდე ენათა ტურალბნობაზედა უდრდა სიმარეგებას ანხელებ პოეტს. რაც კილ ლამაზად გამიხატა ლექსში "საქართველო".

3. საქართველო; შენი ბავის დგას სტრენებლა ირავლე ვეთორი, მას, ვით ზედმეს დავეწევათი... აუვისთ სიბრძნით ამქევესობით.

იხან დიქსეო, აიბიხი მასიხი რილანს მამო, რილანო მუხამუსი ზრიაბთორის მთავადილუ.

და ახე შემდეგ ნუცობისაბიხის არ აღდგა ის სხვა დროს. ჩიქოვანს მას შედეგი სწორად და მომადლებითი წახსობო. თუ კი მას მიხედობოდა, მან არ შემიტყობო უსათუოდ ვაჩივებებდა თავის მიერვე შემწეული შერეო მიწეხებას — "ამ ხალხს დაფარებდა ბრძენი ღმერთი ვახსლებს" — აქვს ხომ სიტერ იბერის ამხანია და ამდენად ვეზი სახეხითი სწორი აქვებოდა.

ამის სანახულად 3. ნუცობიმი იმავე ვამკულდებო (1865 წ.) მხეცლობა ახე ვაჩივებო. ღმერთს ცნებთა არა შედარებოდა და ამდენად აღიქვებოდა არ წარბიავებო. იგი თავისი თავად არას ღირებოდა. მას ამ მითი ურთავილ დიდი მისი ღმერთი მგებოდა... აღიმი არ უნდა აქნეს შედარებოდა, რადგინთავა მოაზრებოდა. ახეა სიტერის დამდექურტი ზრკარების თი უბრწუნებლობა ადგოდა. თუ ის უნდაცნის სიტყე ვახსობოდა, ურთავებდა და ურთიწილ (ურთეხი — 2, 3), მან არ იმდენად დიდა, რომ მის მიმართ ვამადიბოლ ურთავობას არა ვაჩივებო. იგი თუ შეიძლება ამოქვსა "ღმელი დიდი", "უფანი ხახე", "სადასკოდერი დიდი".

ახე არას გრბო, ჩვენთვის მგებდა სავით მიმებეი, "უფანი ხახე". "ღმელი დიდი", რომლებსაც ახეცნე 3. ნუცობიმი, მას შეიძლება დავეკარებინო ის, ჩვენთვის უკაცნობად ურთავი ვანათა". მონაღ ღმერთანა "ღმელი", "უფანი ხახე", "ურემი ვამა" და "შოანი დამე" უწარო დღეობას მიწახს და ვეკლას ვეწარო არხეკვლახობის არას სიტერ იბერის არხეკვლახობა ურთავებდა არ აქვებს და აჩივებებს "ერთი ხე-

ყუი, "ღელი" ვანგნებოდა მოვლენა შორის, ჩათა მიუტყობის და მიხებს ახანაბრებს სიტყე. ხოლო ჩიქოვანს მიიღებს ამ სიტყე მიწეხება, ეს დამოღებოდა ურთავებლის მწავლენახანად დამოღებულთა წინა, დამდეგ და ათავებს თუ არა ის მოქვლენა".

"ვანამ ვეკლას არა აქვს ურთიწილის "ღმელი" ნამობითი სახეობა ცნობინაოდა. "სრულ არხად" კრფნა მხოლოდ "ღმლის" წილთა. ნამობისწი მამებო "ღმლისახე" უნდა იკოს შარკე, "ვანწირობილი" უ ი. თავისი უფილი ღმერთთან მიმდობილად, "თუკობის" ვანჯ დამდეგარა... ახანამ არხე სიტყე, ჩიქოვანს ზუსტადი იბერის, შეიძლება მთავადმდეგ ღმერთს არა "ერისახეობით", რაც დღეობის თვისება, ახანედ ცალკეულია".

სანახოლად: ურთავებდა და ურთიწილ ურთავი იბერის ურთავი მიწეხებო "ღმლის ჩიქოვანს ღმერთს. ისე უნდაცნის სიტყე, სანახოლს სახეობას... მასსაღად, დიდი ძეხს კაცით კაცებდა; შეიძლება წიკაცობით არა მარტო ისე, რომ "ღმერთი ძეხს კაცით კაცებდა" ან "სიტყე ძეხს კაცით კაცებდა"..." რუსთავილი მონახე ჰქონა, არ დახსებლებდა მოყვანად ადგენულ ღმერთს, თუმა "ღმელი" მასსე წიკაცა.

ახეიო მოაზრებულ კი. ჩიქოვანს არას მუდამ ნუცობიმი, ჩიქოვანს შესაძლებლად მიიჩნევა, რომ არ დასეს პოეტთა თუ რატომ არ მოხეცოდა რუსთავილი ღმერთი, იგივე სიტყე, რომლებსაც იგი თავის ნაწილად ენმა სწავდა მიმართავ, მოიწივებინა აქვს ურთავებს სასახეობებზედა იმ ადგობას. ურთავიწილ, რომელსაც ვანსაკუთრებოდა მწიწეწელობა

აქვს მთლი პოემის დედაზრისობი. ამით ხომ ცხად ვახსებებო ვაცოდა და არაკაცა ვანსახეობა, ჩიხს ურთავად აინხეწებო არ უნდადა.

3. ტინინაღ ვანხელა ამ წიკაცა წიკაცობით, მას უნდა დაუწავრობო კაცით კაცებდ რახსებლ სიტყობს ვაძივებებოდა ცნობინაოდა. შევით ნაწიკაში იგი, რომ ვარჯეკვლენ სწივებს მიმდებოდა თუ ვასწავლებოდა, რუსთავილის პოემის არას იბო ტრას პარსიწეობას — ვინც ცირის და ვინც არ ცირის. მისი აღნიშნა, რომ ტრადიციონალს თუ ვასწავრო არა მიუთავა ავტორს და ამდენად, ერთი შეხედვით რომ ჩანს, "ვეფხისტყაოლის" ვარტობ ზედმედი იბირობი, უფრო დამბე ჩიქოვანზედა ვარჯეკვლენ, რომ ვავტორის მონახელობას შეეხებინება და ამიტომ ვამართლებოდა. ცირად, ვაბილი და ცრემლდებარა ვაძივებოდა ადამიანთა თანარწილობას, ამ თანარწილობაში სწავრობას, ახანადმდეგ მოსწივებოდა რომ არას შეეხებებოდა. იგივე სიტყავილი სავთი, დავითარი სავტორი, მითავებოდ ვაგავტორიბო რუსთავილია და შეიძლება ამხეხეს ამის დახსებებებოდა აღმინახეს.

ამის "კაცით კაცებდა" არას ნიწეხობა, რომ ვიკოცებო, ამინახეს იგივე სიტყე, დღეობინაოდა, მოყვანებო, ველს ნახელოდა კაცთ კაცებთან განხეხებებო. "კაცით კაცებდა რომ "ძეს", არე ვეც, ვამოწმებს ერთმან ცრემლთა. ამხა მისი ვიკოცობო, რა ვამართლებო აქვს სინახოლს ცრემლს, არახეობო რომ ვახვებოდა პოემის და ვახსებობო სანახოლად ადგობას, სასახეს ცრემლი, სინახოლს მიწიწეწეობის (სიტყეობს სანახოლად) მესს სახეხით ვანსაკუთრებო. მივიგობო წიგნი მოსესი,

წიგრი რეკლას, თავი XII: "მოს. სიკობით მოსკე უკლებდი იგი ადგობას სანახეხებებოდა წარბაზინა... იგი მიღებობს შოთა ზედა მალაოდა, და მოსკედა და ხეობა. ვახეგბი მათი დამბედა და რეკლას მათ და მსახერბო. შეგნა მათი ვასაკუთრო, კრეკბი მათი დამბედი ცესკობთა და სანახეხებებოდა მათი წარწეკობილი კვეცნის მისგან. ხოლო არა ვერცე უფო უფოსა ვერბოთა თუქვას... ადგელი იგი ვანხელა მათი დამბედა მენ და შეწავრო მხეგნობოდა იგი თუქვინი მუნ, და საყრველებო... და შეწავრო მხეგნობილი იგი ვენი და შეგნარ მოსკე იგი მისი კრებობით... შეგანმდეგ მათ. ვითარცა ქირსული და ირემბა, ხოლო სხხს მთლი მისსა უნდ უმთის ვერსოდ მტავლად არა ქანად სინახოს, ჩამოვ სინახო სავტორისა საწწეწეობის არ, და არ შეგნარ ვენ სან. შეგნად იგი ბოძავ მათთან და არა შეგნოთ იგი არამედ კვეცნას დასახობი იგი ვითარცა წაუღი არა შეგნო იგი. ჩათა უფილი ვეუის ვენ და შეგნოა სიტყე შეგნის საყრველი.

სინახო, ამ ამონაწერის მიხედვით, კოვლად სული დავისა (სანწეწეობა) ამოიგავდა არს ავტორის ის, ვინც სინახოს ვერს ცრემლდებოდა რა არხე ნახელოვდა არას და არა სიტყე, არახირობი". შოთა რომ ამინახეს — იგი დღეობაც მონიგებულ სულს ვაწლებს მათ. მასსაღად, ვეკლა, ვინც სიტ თავშეკვლახობად და გულამოს. ვინთი ტრის ვეგნობის ვამო, მოქ. წიგნის ვეც, ტრის ურთავებოდა, სინახოს სასახეს დამბედა, თუ სინახოს სიტყე დამბედა, არახიწევა, რომლებსაც ვანსახეობებოდა, ვერბოთ, მოყვებოდა სიტყე და სიტყეობ, ვინც ვი არ ახლეს, მას სწავრად დავითარი სინახოდ აკლი.

„დროში“ ქონაქონსა ბაიანჯუბანი

მინდა მისაზვიე

ბასსვით ბიჭი როცა თაყაუ?

სკორტული ნაკვეთი

გივი ნოდია
ტექნიკურად დახვეწილი, ტაქტიკურად მრავალფეროვანი, მკვეთრად გამოხატული პოზიციური ყვირის ცენტრფორირადი.

რა საოცრად იცოდა ხოლმე „გახსნა“... თითქოს ნინასნარ ქვერტდა მტკიცეობა კარი-საკენ მიმავალ მისილოდნელ „დერეფნებსა“ თუ „სადაფესი ბილიკებს“...

ძალზე გამაზივებული გუმანი ჰქონდა კარის აღებისათვის ყველაზე ხელსაყრელი პოზიციის „აღმოჩენისა“, ხოლო ეს „აღმოჩენა“ მუდამ იყო მაყურებლისათვის სასიამოვნოდ მოულოდნელი სურნარში, მტკიცეთა დაცვისათვის კი ელდასავით უცვარი, გაუფაღლანინებელი, თითქოს როგორღაც ალფიკურის, როგორც ქუხილი უღრუბლი, მონმენდილ ცახე.

ამიტომაც გახდა იგი ერთ-ერთი ყველაზე შედეგანი თავდასხმელი, ერთ-ერთი ყველაზე მრისხანე ბომბარდირი ქართული ფეხბურთის ისტორიაში, მაშინ, როცა ბუნებამ მისთვის არც თუ მარცხდამიერ გამოსარჩევი, თვალში საცემი ფიზიკური მონაცემები გამოიჭრა...

ეს ტანმორჩილი, მხრებში ოდნავ აწურული ბიჭი — ჩვენი ქვეყნის უმაღლესი ლიგის გუნდების მკველთა და მეყარეთა მუდმივი შიშისა თუ სიფრთხილის, მუდმივი „ზურუნის“ საგანი იყო თითქმის ათწლეულის მანძილზე...

თუ „ასგოლიანთა კლუბის“ ყველა დროის ქართველ ბომბარდირთა სიხს გადავხედოთ, ასეთ სურათს დავიხანავთ:

1. ავთანდილ ლოლობერიძე — 134 გოლი,
2. ზაურ კალაიცი — 131 გოლი,
3. ზორის ბაიჭყალი — 125 გოლი,
4. ზსავა მტკვრელი — 113 გოლი,
5. გივი ნოდია — 110 გოლი.

ასგოლიანთა კლუბის“ წყნდებით, როგორც ცნობილია, მხედველობაში მიიღება მხოლოდ ის გოლები, რომლებიც გატანილია საკავშირო ჩემპიონატებზე. საკავშირო თასის გათამაშებებსა და ოფიციალურ საერთაშორისო შეხვედრებზე. გივი ნოდია თვის მიერ გატანილი 110 გოლიდან: 93 ბურთი გაიტანა საკავშირო ჩემპიონატებზე, 7 ბურთი — საკავშირო თასის გათამაშებებზე, 10 ბურთი — ოფიციალურ საერთაშორისო შეხვედრებზე.

ქართველმა ბომბარდირმა 21-ჯერ ითამაშა საბჭოთა კავშირის საკრებო გუნდის შემადგენლობაში მსოფლიოს უძლიერესი ეროვნული ნაკრები გუნდების წინააღმდეგ და ამ 21 მატჩში 5 გოლი გაიტანა.

იგი საკავშირო ჩემპიონატების 4 ბრინჯაოს მედალის მფლობელია.

1970 წელს იგი საკავშირო თასის გათამაშების ფინალისტი და მეორე ხარისხის დიპლომი დაი-საკურთა.

1970 წელს მოიპოვა „საუკეთესო ბომბარდირის“ პრიზი.

5-ჯერ შეიჯანსაღ „33 საუკეთესოს“ სახში. საკავშირო თუ საერთაშორისო საზრილზე თვალსაზრის მიღწევებისათვის მინიჭებული აქვს საერთაშორისო კლბის სპორტის ოსტატის ნიშნები.

1978 წლიდან თბილისის „დინამოს“ ოსტატ ფეხბურთელთა გუნდის ერთ-ერთი მწვრთნელია.

2

ზოგიერთი ფეხბურთელი „ჩანს“, ჩვენი თვალ-თახედვის არეშია, საზოგადოებრიობის ყურადღების ცენტრშია მუდამ, ზოგიერთი ფეხბურთელი კი „პრინარია“, იმ „ბილიკის“, „ნარმირი-ბული“ ოსტატების ჩრდილქვეშ არის მოქცეული, თუძე თათის წილ დიდ როლს მაინც ასრუ-ლებს გუნდში.

„ხილულს“, „ნარმირინებულს“ ოსტატების ჩრდილქვეშ მყოფი „უჩინარი“ ფეხბურთელი იყო გივი ნოდია.

თუცა, სხვა „უჩინარი“ მოთამაშეებისაგან განსხვავებით, — „ჩანდა“ კიდევ ხანდაზმ, ძალზე გამოკვეთილად, ძალზე უცხოვრად, რელიეფურად, ლამის ბრწყინავდა. ხოლო ეს ხედი-ბოდა მხოლოდ მაშინ, როცა შეტევა თუ იერიში თვისი კულმინაციურ წერტილს მიაუხლოვდებო-და — გოლი მომწოდებოდა და სავაა კარის ბადეში უნდა აფარხაზალებულიყო მისი ტყეისასეთი მონყვებილი ბურთი.

ისევ მომხდარა, — ერთი-ორჯერ თუ მოხე-დრია თვალში ხალხით გაქმდილ ტრიბუნებს მთელი მატჩის მანძილზე, თითქოს მიიძინა, თითქოს გამოიმიზა თამაშთან, და, აი, სწო-რედ მაშინ გაუტანია ერთი კი არა, ორი კი არა, სამი გოლი და ის ძენდალ შეხვედრებელი „პუთ-თიკი“ ისეთი სიმსუბუქითა თუ სილაით მოუხრულებია, ვითომც აქ არავფრთა.

სამოციანი წლების დამჯობისა და საყოფა-ათიანი წლების პირველი ნახევრის საკავშირო საბჭოთა შეკვლები და მკყარები სხვადასხვა დროს მიცემულ ინტერვიუებში ერთხმად აღნი-შნავდნენ:

რომ გივი ნოდია, ეს „ვერვა“, დაუნდობელი თბილისელი, ერთ-ერთი ყურადღებას საბოთათა იადმისმსება;

რომ გივი ნოდია არავითარ შემთხვევაში არ გაბატონის სულ მცირე, ერთი შეხედვით, უწინ-მწინელ შეცდომასაც კი — საკაპაა ნამირი შეიფრებდა, ნამირი უყურადღებობა თუ დაუ-დერბობა, თვალის დახამამებასაც ვერ მოსწ-ნებ, ბურთი ისე გაეხვევა ბადეში;

რომ გივი ნოდია სრულიად არ გრძობის შემორთვალ თავს მტკიცეთა მტკარინებზე, ანუ უტყვი მიწვევებზე, რაც ესოდენ დაბასასათე-ბელია ქართველ ფეხბურთელთა დიდი ურბე-ლესობისათვის;

რომ გივი ნოდია ხშირად უცხო მიწებზე უფრო საშობია, ვიდრე შინ, საკუთარ მოედან-

ზე, როცა, როგორც თავად ამბობს, ძალზე მომ-თხოვნი და საფეხბურთო ვარსკვლავების სუბე-თი განებურბული თბილისელი გულშემატკ-ვრების თვალათხედვის არეში იმყოფება.

ამაზე მტკვრელებს ის საუელისბო ფაქტიც, რომ გივი ნოდია თავისი საფეხბურთო კარი-ერის მანძილზე სულ გატანილი 110 გოლიდან 40-ზე მეტი, ანუ ერთ მესამედზე მეტი, მტკიცეთა მინდრებზე გაიტანა.

მატჩამ სადღაც არ უნდა ეთამაშა გივი ნოდის, საკუთარი სისძლიერის მცურდო „კედლებს“ შორის თუ „უცხო ოჯახის“ მიუჩვეულ პირობებში, იგი ყველაზე საშობი, ყველაზე საბოთათა მაშინ ხე-ბოდა, როცა, როგორც გამოუცდილი გულშე-მატკიცებრი ამბობდნენ ხოლმე, „ვერ თამაშობდა“, „პასირობდა“, „ჩრდილში იმყოფებოდა ერთ-თავად“... „არ ჩანდა“...

აი, მაშინ უნდა გენახა გივი ნოდია და სწორედ მაშინ დარწმუნდებოდი, რომ იგი მხოლოდ უბრალო მოპურთავედ კი არ იყო დაბადებული, რომლის ოსტატობა, როგორც წე-სი, სხვადასხვა ტურნირებში ფრნება თუ თით-მინწური, მაყურებელთა თვითქვეცედე გამი-ზნელ, ლამის საცორო ტრენის გამოყენებით განისაზღვრება, არამედ ტაქტიკურად ღრბად მოაზროვნე ფორვარდვად გახლავდა მოვლენი-ლი, ვისი ყოველი გადაადგილება მოედანზე, თუნდაც ბურთით, თუნდაც უბურთოდ, მრავალ ნინასნარ ჩაფიქრებულ გონრებულ ქვეტექსტს ითავსებდა.

ამასთან დაკავშირებით, მინდა, ამ საოცრად ორიგინალური ხელნერის ქართველი ცენტრ-ფორვარდისათვის ერთი ძალზე დაბასასათე-ბელი, ნონმდობლივი, ტიპური მატჩი გავხსნო.

3

სამოცდათიანი წლების დასაწყისია, კერძოდ, რომელი წელი, არ მახსოვს.

მისოკისი რომელიც გუნდს ეთამაშებდა, პირველობის გათამაშების ერთ-ერთ მღელბრ, მე მეორე, ცსკას ან „სპარტაკს“, და თბილისის

„ლოკომოტივის“ სტადიონის დამრევე ტრიბუნებზეც ნემში არსად ჩავარდებოდა. შეუბარა, უშუადათი ორთაბრძოლა გარდა, ჩემს გვერდში მამა და შვილი მხდნენ. ისინი საცარი სიმწვათი განვიდნენ მამის უმთავრეს თუნ შენიშვნაზე მომხერხებ. მამა — ორსივდათი წელს იქნება მიწნულყო, შვილი — არც ათი-ორმეტრი წლისაა.

ჩვენები უტყვენ, — მამა ხდება დასაბამელი. — დაარტყი... დაარტყი... ჩვენები უტყვენ, — ახლა შვილი ფიცხობს: — არ დაარტყევენითო!.. არ დაარტყევენითო!.. არ დაარტყევენითო!.. არ დაარტყევენითო!..

თითხანს თანაბრ ბრძოლაში, ორმხრივი იერიშებით მიმდინარეობს საბრძოლო, მერე თანაბან გამოიყოფა თბილისელთა პათიათა და ტენტირთილოდ უფრო გრძელდება.

სულ უფრო გაბეჭდულ მინდვეწ ნინ, მტკიცედ, დამაჯერებლად ეუფლებიან მინდვეწის შუაგულს ნადავლებსავე კახი ასათიანი და მანუჩარ მამაიძე.

სულ უფრო ხშირად შუიდან საჯაროში მოედანზე, სწრაფად, საზოგადო უტყვენ მეტოქეთა კრის თავდასხმებზეც დავით ყიფიანი და ვლადიმერ ვადაცოვი.

ახლა უკვე მისილი გუნდი გადადის იერიშში. მოუხუდავად მათიშინელთა ხანგრძლივი მტკიცებისა, ჯერჯერობით „ჩი ნანს“ გულ ნოდა. ახა-იქ გაისმის უკმაყოფილო გულშმატყვიანობა სტვენა და აღშფოთების შეხახილბეი თბილისელთა ცენტრფორვარდის მიმართ — მიმდინარე აქტიურობასა და აგრესიულობას მოითხოვენ.

უკმაყოფილებას გამოიქვამს ჩემს გვერდში მჯდარი პიუქსას მამა.

— ნებუ ვოცოდ, რატომ არ ცვლის მწვრთნელი ნოდას? — იძახის იგი. — ნუთუ ვერ ხედავს, რომ არავის გამოკუთხებია დღეს!

— ჩოხელა, გამოცვალ ნოდას! — კატეგორიულად მოითხოვს მწვრთნელისაგან ვიკვებ თმასუტუტა ქაბუკი, ჩემს წინ რომ ზის, უმაღ პირში იტყვა ორი თითი და ნუყვილად დასტვენა.

— ნოდა ს პოლია! — იძახის კიდევ ვიკვებ. — პო, ვერე, — ახლა უკვე ქვაყოფილებით ამბობს მამა, — გაიგოს ჩოხელმა, რომ ჩვენ მასზე ნაღებლად არ გვექმის ვებუბრობა.

— ნოდა რომელია, მამა? — ეკითხება შვილი და გაგართობული თფილებით დავებებს ზოგიერთი მაგურების უკმაყოფილების ობიექტს.

— აი, ის, შვილი, ათი ნომერი, წინ და უკან რომ დაძნელებებს უზნობრად.

— შერე, მაგის მავიერად ვინ უნდა ათამაშოს ჩოხელმა, მამა? — აღარ ეტყება შვილი.

— ოღონდ კი ვე გაიკვანოს მინდვრდინ და ვინც უნდა, ის ათამაშოს.

ამასობაში თბილისელთა მტერი გრძელდება. აი, მანუჩარ მამაიძე, დავით ყიფიანი და ვლადიმერ ვადაცოვი ერთად შეიჭრნენ საჯაროში მოედანზე და აირია მონასტერი სტუდიათა კრთაან.

დაარტყმა დაარტყმა! კიდევ დაარტყმა!

— არის... არის... — გრვიანვეწ ტრიბუნები.

— გოლია... გოლია... — გააკვირბა მამა.

— ვაშაა! — ღრიალებს ჩემს წინ მჯდარი თმასუტუტა ქაბუკი.

— ვინ გაიტანა, მამა? — ეკითხება შვილი. მამა დუმს, თვალს არიდებს შვილს.

ბავშვი კი არ ეტყება:

— ბურთი ვინ გაიტანა-მეთქი, მამა?

მამა უკვე იძულებულია, უპასუხოს, შეტყუებულყო, ბორჩიეთი ეტყება:

— ნო...ნო... ნოდაა, შვილი.

— უყურე შენი! — გაკვირვებით ამბობს ბავშვი.

თბილისელთა შეტევა გრძელდება. კვლავ მოსკოველთა საჯაროში მოედანზე ტრიბუნებს ბურთი. ყიფიანი მოულოდნელად უტყვებს კარში. მჯერე იგერიებს ბურთს.

კიდევ დაარტყმა!

— არის... არის... — გრვიანვეწ ტრიბუნები.

— გოლია... გოლია... — გააკვირბა მამა.

— ვაშაა! — ღრიალებს თმასუტუტა ქაბუკი.

— ვინ გაიტანა, მამა? — ეკითხება შვილი. მამა დუმს, თვალს არიდებს შვილს.

ბავშვი კი არ ეტყება:

— ბურთი ვინ გაიტანა-მეთქი, მამა?

მამა უკვე იძულებულია, უპასუხოს, შეტყუებულყო, ბორჩიეთი ეტყება:

— ნო...ნო... ნოდაა, შვილი!

— უყურე შენი, — გაკვირვებით ამბობს ბავშვი. მთელი გოლმა სტუმრები დასალოოდ გატყბა.

ფიქრები ამბო უკვე „დახალდნენ“ მოსკოველთა საჯაროში მოედანზე. კუთხური ცვლის კუთხური, საჯაროში დაარტყმა — საჯაროში დაარტყმა!

გაუთვლებლად იქნება საგულე მომენტები.

— აი, მანუჩარ მამაიძის უძლიერესმა დაარტყმამ შეაზანზარა მტერი...

— აი, დავით ყიფიანს ფეხიდან აივალა ბურთი მავიერად.

— აი, მურთაზ ხურცილავას მიერ შორი მანძილდინ დაარტყმული ბურთი ღიანდ ახსდა კარს...

— აი, ისევ დიდი ორმხრილობა და არეულობა მოსკოველთა კართან.

— უყუ... დაარტყმა!

— არის... არის... — გრვიანვეწ ტრიბუნები.

— გოლია... გოლია... — გააკვირბა მამა.

— ვაშაა! — ღრიალებს ჩემს წინ მჯდარი თმასუტუტა ქაბუკი.

— ვინ გაიტანა, მამა? — ეკითხება შვილი. მამა დუმს, თვალს არიდებს შვილს.

ბავშვი კი არ ეტყება:

— ბურთი ვინ გაიტანა-მეთქი, მამა?

მამა უკვე იძულებულია, უპასუხოს, შეტყუებულყო, ბორჩიეთი ეტყება:

— არ ვიცი, შვილი... იმ არეულობაში ვერ დავინახე და... იცნებს, გამოახსენებს, აღბათ, დეტქორი, ვინც, ღიანდ გაიტანა ბურთი.

— ვერც კიანდ შენიშნეთ, ბიჭო? — ახლა მე მეკითხება ბავშვი.

— ვერა... ვერა... ვერც მე შენიშნე, — ვერობს მე, არ შურს, მამამისი გაგანაზრება.

— მუსრადება! — გაისმის თორეში დეტქორის ხმა.

— აი, ახლა იტყვის, ვინც გაიტანა გოლი, — ვაგებო მე.

— პო, ახლა იტყვის, — ამბობს ბავშვი.

— ოცდამეათეობეწ წლებზე, — საზეიშო ხნით აგახსენებს დეტქორი, — გოლი მოსკოველთა კარში გაიტანა გივი ნოდაა.

ისევე იტყვის ტრიბუნებმა.

— უყურე შენი! — ამბობს ბავშვი და გაკვირვებით შესტყვებს მამას, რომელსაც აღმური გადასლის სახეზე.

— მალაბე, ნოდა! — გაკვირვის თმასუტუტა ქაბუკი, სულ ცოტა ხნის წინ იმავე დროის მინდვრდინ გაიტყვებს, კატეგორიულად რომს მოითხოვდა.

— უყურე შენი! — ისევ ამბობს ბავშვი და ახლა თმასუტუტა ქაბუკის შესტყვებს გაკვირვებით. დეტქორი კი ამ დროს განავრცობს:

— ამირადე, გივი ნოდაა! სამი ბურთი გაიტანა ერთ მარჩში და შესარტყა „სეით-თორე“. გარდა ამისა, ეს არის თბილისელი ცენტრფორვარდის მეთვთაბედი გოლი მიმდინარე ჩემპიონატში, ორთავე იგი სათავეში ჩაუდგა ჩვენი ქვეყნის საუკეთესო ზომბადრიობა სის.

— უყურე შენი! — გივირებს ბავშვი და ახლა რატომღაც შეშინებუბრის, — თორეში მჯდარი ყოვლად ნოდა.

— პო, — ვაგებო მე, — გივი ნოდა ნამდვილად სასტრატეგია, ნაღდი მებრძობი, და ეს კარგად დაიხსნებ.

მამამისმა, აღმწერი, რომელიც ცოცხლობს ხეზე, ცერად შემახსენებ: — მურე, ვინ უტყუა, — მტერიცავე გივირებს თმასუტუტა ქაბუკის შესტყვებით. თმასუტუტა ქაბუკი უკვე ერთხელ იტყვა ბავშვებსა და კვლავ თმასუტუტა ქაბუკის მიმართ დაკვირვებით.

მწვეან მიმდინარე ორთაბრძოლა გრძელდება.

მინანარე!

როცა ამ ნარკვეს უკანასკნელი ნორმითი დავუბრუნებ, საღვად გული დამწყნებ, რომ ურნალ-გაბუბრებით გავანაზრებ ზღვა მასალა გამოუყვებლად მამარს!

და, აი, ახლაც, როცა გივი ნოდას ამბავზე კარგა ხანია დამოაგრუბელია მუშობა და იგი ლითონის სტრიქონებად ჩამოსობა, — ჩემს წინ მჯდარ მავიერად ვერ კიდევ გაბოლი, უკვე სოკოვლებული საბჭოური საბჭოური თუ უტხბოური ურნალ-გაბუბრითი სემიშემქვერნი, თითქოს მურნაბებს: შე კიი კიი, თუ არც ახლა გაგვიხდელი შენებ, მაშინ რისთვისღა გაგვარევენ და გინახავილი წლებს მამიხელე.

მავრამ, აბა, რა უნდა შეპასუხა, რაგან, როგორც იტყვები, საქმეში ის მოიგება, ანუ კალამი იგი ნამდვილად, გივი შეწყნება არც კი გამხსენებია იმ ათიოდ მავიერად.

ახლა კი, ვიდრე ამ მინანარეს დავეუბრუნებ უკანასკნელ ნორმებს, მინდა თითო-ორი სიტყვა მინივ ათმევენიო სიყვილუმბარულ ჟურცლებს.

მამ, ასე:

ინგლისური გაზეიტი „გარდიანი“ — „თბილისელს საუკეთესო მითამაზებელი მყავი. გივი ნოდა ფეხბურთის ნაწილი რადიკორია“.

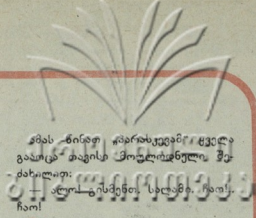
მოლდოვის ეთნო-თი უძლიერესი გუნდის „ტრეტეპ“ მწვრთნელი ე. კონი — მანუჩარევი იყო ცენტრფორვარდის ნოდა. მინდვრეში გამოსვლამდე შობაქტელებს არ ახსენდა, მავრამ რა ყოფილა თამაშში! ძალიან ქვეიანი ფეხბურთელია“.

სამბრძობის ცნობილი საფეხბურთო მსაჯე ვ. პაპავსილოვ — „ნოდაა გამოავა. უტყვიანესი თავდასხმელია. სიმართლე გითხრობ, ასეივი ფორვარდი, საერთოდ, ცოტაა, ცენტრში მისი მამივილი და აზრიალი თამაშიში“.

უკრაინული გაზეიტი „სპორტენა გაზეტი“ — „ჩვენი ქვეყნის ყველა დროის არც ერთ სახელგანიჭებულ ზომბადრიობა წლის ასაკში არ გაუტანია თითქმის ექვსი ათეული ბურთი, რამდენიც ამავე ასაკში აქვს გატანილი თბილისელთა ნიქიერი ცენტრფორვარდს გივი ნოდას“.

პოლუარული საბჭოთა საფეხბურთო მიმომხილველი ი. უკრეტინკო — „თამაშის თბილისის „დინამოსა“ და საბჭოთა კავშირის ნაგებუნებულ გუნდის ცენტრფორვარდი გივი ნოდაა არავითარ განსაკუთრებულ შობაქტელებს არ ტრავებს. ტანმარობილი და მხრეწილ ოღენა ანუ-რევილი, იგი თათვის ათლტერული თამაჯუნდლები-საკან განსახებებით, როგორცავე ყოველდღეური ვურდლებს გარეწ რჩება. მავრამ, აი, იწუნება თამაში, ჩაღებდა ორთაბრძოლა, და გივი ნოდა თავდათავად გარდაიქმნება ხოლმე ძაბზე სწრაფ, ურტყმად აგრესიულ თავდასხმელად, რომელსაც, ზღმათავია, საოცრად აქვს გამაზნეული ცენტრფორვარდი ხელსაყრელი ზომბოვის შეტყვების უაშინი. ბოროტი ეს ყველაფერი იმით მოაჯერება, რომ სხილიწონებზე ხშირად გაისმის დეტქორის საზეიშო ხმა: — გოლი გაიტანა გივი ნოდაში“.

ჩვენს წლებს

შენამე სართულიან

ეს ამბავი ქალბატონ ფერდინანტი მოხდა.

სამხარეთლოში მოფუხვსუქ დედა სადღესასწაულო სუფრის თავარიც იქნება, როცა მის პატარა გოჭონის სანოვარა გადაუვარდა ქუჩაში.

ორი წლის სვეტლანა რახიმოვა ფანჯრის რაფაზე აკოცდა, ქუჩას გადახედა და თავისი სანოვარას ასაღებდა... შესაბამე სართულიან გადახდა.

ბავშვს თვალი შეასწრო ქუჩაში გამწვანებულ ბორის გილკოლოვმა. იგი არ დაინახა, სწრაფად გადახტა და გაშლილ ხელდებით მოიტყცა მის სანოვარას და დაეშინებინა.

ქემბებმა ერთხმად დასკვნეს, რომ ბავშვს არავითარი ზიანი არ მოსვლია.

ქურცვპიტა ბაუჩინარად

ამას წინათ ოთხი ასტრახანელი მონადირე მთელი დღე ხელმოცარული დაეხებებოდა მინდორში. უკვე ბინდებოდა, როცა ერთ-ერთმა მათგანმა კურდღლს მოპოვა.

კრა თვალი მონადირე პირველი გასროლისთანავე მოკლა კურდღელი და ზურგჩანთაში ჩადო.

მონადირეებმა შეისვენეს, თოფები ხუჭ ააყუდეს, კოცინი დაინთეს და ვახშმის სანახადის შეუდგინეს.

— კურდღელი გადავტყაო, — თქვა ერთმა.

თითქოს ამ სიტყვებს ელოდებოდა, ყურცვპიტა ზურგჩანთიდან ამოხტა და ვიდრე პირდაღებული მონადირეები გონს მოეგებდნენ, სწრაფად გაუჩინარდა ბუჩქებში.

დაკბენილი ლომის დასაწყნარებლად კეიშებს ლომური დონა ამინახა დასქიდა. ობერციამ, რომელიც ორ საათზე მეტ ხანს გატრეხდა, წარმატებით ჩაიარა. განურთილი ლომს ვეფხის ნაკბენები მოუშუშდა და ამას წინათ სწრაფად დანყო გამოხვლა ცირკის არენაზე.

ამას წინათ კარისკენიან ვეჯღე გახატა თავისი მოხელისწინა მუცხალაუნი. — მისი მოხელისწინა მუცხალაუნი ჩაი!

საბავშვო ოთხი

სახლი წელი კარზე იყო მომდგარი. ამურის ოლქის ქალბატონ სემონ დნის მეგობარი გ. იაშინი სამუშაოზე მიემზადებოდა, როცა ძაღლების გააბებული ყუთა შემოესმა.

ქუჩის მოსახვევად მოულოდნელად გამოვარდა ნოთური მელა, რომელსაც ნაგავი მისდევდნენ.

დაფეთქების მელა ადამიანის დანახვისთანავე უსულოდ დაეცა ასფალტზე. გ. იაშინმა ძაღლად ვარკვეა, მკვდარი მელა ზურგზე მოიგდო, შინ მიიტანა და სარდაფში დააფარა.

სამუშაოდან მიბრუნებულ გ. იაშინს მელა სარდაფში აღარ ხეხდა. უშემა მელა დილით თურმე მინახატრეული კარიდან გადახტა, მაღლობელ ტყეში მოკრულა და თან წაიღო სადღესასწაულო სუფრისთვის ნაყიდი ჩასუტული ბატა.

ნაბანი მოუშუშდა

უკვე ბინდებოდა, როცა ქალბატონის სანოვარა დახმარების სადგურში ისევ ანერიალად ტელფონი.

— დაგვხმარეთ! — ვახშა ყურმილში ჭალის ხმა, — ვუხვება დაკბინა... მიმეც არის დაჭრილი...

— ვინ არის დაჭრილი, ბავშვი თუ მოხრახლე?

— ლომი! — სწრაფად დახმარების მანქანა სწრაფად დაიძრა ქალბატონის ცირკისკენ.

„ჩაი... ჩაი...“

ვოლგორადელ ეკონომისტს გ. გონჩაროვს უკავს მოლაპარაკე თუთიყუში „პასაჟიკვა“, რომელიც ყვესა აოცებს თავისი მრავალფეროვანი სიტყვის მარაგით.

თუთიყუშისგან ხშირად გაიგონებოდა ასეთ შეხმობებს: „იგონებ, გავეთილები ისინავე!“ „გაღია, ჭამის დროა!“ „გააღეთ კარი, ძალიან ცხელია!“

თუთიყუში არა მარტო ნასწავლ ნინადადებებს იმეორებს, არამედ ხშირად ხმარობს ისეთ გამთქუმებს, რომლებიც საგანგებოდ არ უნდა ეხმობათ მისთვის.

- შუხიდა, მჟარი რომორ კოცინი ცოლა, —
- სავლიანად უთხრა ცოლმა მჟარს, — შინ რატომ არ აკითხა ამას?
- იმბოძო, რომ მამა ქალს არ ვიცნობ.

- მამაშენმა რომ დედაშენს ოცი მარკა მისცას და ათი მარკა უნახა ბაგმოატმას, რა დარება?

- ვიწლი-აივილი და ლაშქმა — აბრცვი-მული მასწავლებელი.
- ხანს, რომორ ბავშვანოლოთ მბიტი ვაწლი გუთი ბავშვს?
- კოგობრი ბავაპითო.

- რატომ შუხიდა უნდა ნახვცაბი?
- მამაშენმა მამაშენს რამე ნახვცაბი უნდა ღვას, ხვალისთვის რა გავადგო.

- რატომ უარები მჟარს?
- იმბოძო, რომ თხუთხ დამახებინა თამაშო.
- პოლოში მოხიბა?
- შინ მოსწარი, პონინადაპარაფული ბავაპის ტრამპატოლოლოში საბავაპოლოში.

- შინ ჩამხე მბღაფ ფახატოტი გიჯავას. ისიც არ ბავსოვს, რომის მოვარინაძო ხალი.
- მახსოვს, ეს იყო იმ დღეს, რომც „არსენაშვილი“ მიუძღო „ოლივიანა“.

გერმანულიდან თარგმნა მარინა სულაშვილი.

ბარეანის კირავილი გვირგვინი: სპინაზა ბასკლის წიხი. სიმონე კილაძის ფოტო.

გადაეცა წარმოებას 23.02.81 წ. ხელმოწერილია დახმარებად 18.03.81 წ. უფ. 00645. ქალაქის ზომა 70x1081/8. იხმედება: გარკვენი და ჩანართი — მაღალი ბეჭდვითი, ტექსტი — ოფსეტური წესით. ფარეკური ფურცელი 2,5, პირობითი ნაბეჭდი ფურცელი 3,5, საადრიცხო-სავაგ-მომცემლო თამაში 4,2, ტრავეი 60000, შეჯ. 357. ფახი 30 კპ.

400006. თბილისი, ლენინის ქ. № 14, საქართველოს კ.ს. ც.ს. გამომცემლობის სტამბა.

Ежемесячный общесоветно-политический и литературно-художественный журнал «Дроша» («Знамя»), (на грузинском языке). 3800096, Тбилиси, ул. Ленина 14. Типография Издательства ЦК КП Грузии. Адрес редакции: 380008, Тбилиси 8, пр. Руставели, 42.

რედაქციის მისამართი 380008, თბილისი 8, რუსთაველის პრ. 12. ტელ. — მთავარი რედაქტორის — 99-54-66, 3/შე. მდივნის — 99-82-69, განყოფილება-თავაგმეგების — 99-28-42, 99-01-39, რედაქციის სამდივნოს — 99-54-66.

რედაქციაში შემოსული მასალა ავტორის არ უბრუნდება.

ეროვნული
ბიზლიროთეკა

